

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.
Cenarati: do 30 petič vrt 4 D, do 100 vrt 4 D 50 p, večji inserati
petič vrt 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 1 D;
Popusti po dogovoru. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znak za odgovor.
Upravišništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljova
ulica št. 5, pritrilčno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljova ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.
Rokopisov se ne vrača.
Posamezne številke:
v Jugoslaviji od 4—6 str. po D. 1'50, 8 in več
2 D. V inozemstvu 4—6 str. 2 D., 8 in več po 3 D.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
		v Ljubljani	po pošti		
12 mesecev	...	Din 240—	Din 240—	Din 360—	...
6	...	120—	120—	180—	...
3	...	60—	60—	90—	...
1	...	20—	20—	30—	...

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno 100 po nakaznici.
Na samo pismena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Razlastitev zasebne lastnine v Primorju.

Odlok rimske vlade. — Italijanski oficijelni hakatizem. — Lastnina jugoslovenskih državljanov v nevarnosti. — Italijanske vojaške priprave ogrožajo varnost naše države.

V nedeljski številki našega lista smo objavili interpelacijo primorskega poslanca v rimskem parlamentu, dr. Engelberta Besednjaka, zaradi odloka, ki ga je izdala rimska vlada o »pravni ureditvi lastnin v obmejnih krajih novih pokrajin«. Odlok, ki nosi podpis kralja Viktorja Emanuela, ministrskega predsednika Mussolinija, vojnega ministra, ministra za javna dela in ministra pravde, je bil izdan 23. majnika 1924. pod št. 1122, objavljen v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale« 21. julija 1924. ter stopi v veljavo 5. avgusta 1924.

Glavna vsebina odloka je znana naši javnosti iz zgoraj omenjene interpelacije. Danes, ko imamo pred seboj odlok v celoti, naj podamo še nekatere značilnejše podrobnosti.

Odlok razdeljuje vse obmejno ozemlje v dva pasa (coni). A in B.

Pas A.

V pas A spadajo naslednje občine: Furlanska provincija: Vse občine bovskega okraja in poleg njih: Kobard, Breginj, Kred, Drežnica, Idriško, Libušnje, Livek, Sedlo in Trnovo pri Kobardu.

Vse občine idriškega okraja. Vse občine tribiškega okraja. Za te okraje je pristojno zborni vojaški oblastvo v Bolonji.

Vse občine goriskega okraja izveniši Grgar, Solkan, Gorico, Renče, Vrtoljo, Bilje, Sempeter pri Gorici, Štandrež, Miren, Sovodnje, Ločnik, Podgora, Števerjan, Kojško, Opatjeselo, Brestovico, Sela, Temnico, Vojšičico in Brje.

Istrska provincija: v koprskem okraju občini Roč in Hum. V pazinskem okraju občine Boljun, Sušnjeva, Plomin in Labin.

Vse občine pulškega okraja. Vse občine voločanske opatijskega okraja.

Vse občine lošinskega okraja. Tržaška provincija: Vse občine postojnskega okraja.

V tržaškem okraju občine: Avber, Kopriva, Lokev, Dufolje, Naklo, Povir, Rosdik, Štorje, Tomaj, Skopo in Štjak.

Zadrška provincija: Vse občine izveniši mesto Zader samo.

Za te okraje je pristojno zborni vojaški oblastvo v Trstu.

Pas B.

V pas B spadajo vse občine trentinske, istrske in tržaške pokrajine ter vse občine gradišanskega okraja, ki ne spadajo v pas A.

Popolne izjeme.

Od vseh omejitev so izvzete naslednje občine:

Trst, Milje, Tržič, Gradež, San Canziano, Ronke, Fogliano, San Pietro dell' Isonzo, Staranzano, Turriaco, Gorica, Štandrež, Sovodnje, Podgora, Sempeter pri Gorici, Ločnik, Gradiška, Ferra, Corona, Romans, Zagaj, Versa, Villese, Mariano, Krmin, Brazzano, Capriva, Chiopris, Viscone, Medea, Moraro, Mossa, San Lorenzo di Mossa, Cervignano, Oglej, Villa Vicentina, Seodovacca, Ruda, Fiumicello, Tappignano, Terzo di Aquile, Campolongo al Torre, Pertole, Ajello, Muscoli, Strassoldo, Joanniz, Visco, San Vito al Torre.

Od vseh slovenskih in hrvatskih občin v Primorju se potemtakem odlok ne nanaša samo na štiri: Štandrež, Sovodnje, Podgora in Sempeter pri Gorici!

VAŽNEJŠE DOLOČBE.

I. poglavje: Lastnina na meji.

Čl. 1. Omejitve lastninske pravice, ki veljajo za vse nepremičnine v pasu A, veljajo vobče za vse nepremičnine, ki leže v novih pokrajinah višje od 1500 m. Podzemeljske jame in dupline spadajo v pas A, če leže v omejitvi tega pasu, ne oziroma se na to, kje jim je začetek.

Čl. 2. Navaja omejitve za pas A: »Prepovedano je izvršiti vsaktero gradnjo, kakor zidati hiše, ceste, železnice, odpirati rudnike, graditi vodovodne in električne naprave; istotako je prepovedano tudi vsako rušenje in izkopavanje; prepovedana je tudi katera koli uporaba podzemskih jam in duplin; ravnotako je zabranjeno vsako kopčenje materiala in vsako drugo višanje zemlje in zidov; prepovedano je tudi vsako delno sekanje gozda.« Za izvršitev teh del je treba zaprositi dovoljenje pri vojaški oblasti. V veljavni ostanejo tudi vsi drugi zakoni, tičijo se gradbenega dovoljenja za taka dela.

Čl. 3. določa, da vojaško oblastvo po ugotovitvi, da ne ovirajo vojaške obrambe in tudi drugače ne nasprotujejo varnosti meje, daje dovoljenje za izvršitev v čl. 2. navedenih del proti vknjižbi v zemljiški knjigi, da interesent proti odškodnini poruši izvršeno napravo na vsako zahtevo.

Čl. 4. Planinske koč, bivša nemška, sedaj italijanska državna last, se podrede upravi vojnega ministrstva.

Čl. 5. Gradnjo in otvoritev obrata v novih planinskih kočah dovoljuje vojaško poveljništvo. Če se ni preskrbelo dovoljenje, sme vojaška oblast vsak čas odrediti porušenje ali zatvoritev koč.

Čl. 6. Vojaška oblast sme odrediti »radi javnega interesa, ki se je pozneje pojavila, porušenje dograjenih naprav v pasu A, nad in pod zemljo, dograditev obrambnih naprav in ustanovitve potrebnih servitutov za dostop in dovoz. Odškodnina se določi v smislu zakona od 25. junija 1865, št. 2359.

Čl. 7. določa stalno nadzorovanje nepremičnin, podzemeljskih jam in duplin po vojaški oblasti. Za vsak celotni ali delni prenos (prodajo) lastninskih pravic na nepremičninah, ustanovitve užitka in uporabe ter stanovljskih pravic (n. pr. pravice do kota), dednega zakupa, v splošnem vseh pravic, ki povzročajo prehod lastninskih, posestnih in najeminskih pravic je treba odobritve s strani pristojnega prefekta. To velja tudi za izvršeno prodajo. Če ni te odobritve, so vse tozadavne pogodbe brez pravne veljave. Prefekt odobri take predloge v roku treh mesecev po zaslišanju mnenja vojaške oblasti. V slučaju zavrnitve mu ni treba navesti razlogov. Dovoljena je pritožba na ministrstvo.

Čl. 8. Prefekt da vpisati vse omejitve v zemljiški knjigi.

Čl. 9. Vojaška oblast sme odrediti vsak čas razlastitev nepremičnin in pravic, navedenih v čl. 1. in 5. Za razlastitveni postopek velja zakon od 25. junija 1865, št. 2359.

II. poglavje: Druge lastninske pravice, ki so iz vojaških ozirov omejene.

Čl. 10. določa, da se smejo v pasu B graditi nove ceste, železnice, morinarske naprave, velike industrijske naprave ter izvršiti regulacijski in razširjevalni načrti le z izrecnim dovoljenjem in po predhodnem sporazumu z vojaško oblastjo. Vsaka zgradba, ki izpreminja stanje nepremičnin je podvržena dovoljenju vojaške oblasti. Vojaška oblast sme odrediti tudi razlastitev nepremičnin v smislu čl. 9.

Končne določbe.

Čl. 11. Proti odločbam vojaške oblasti in prefekture je dovoljen rekurz po predpisanim instančnem potu.

Čl. 12. Prestopki teh in bodočih, na tem odloku slonečih določil se kaznujejo z globo od 100 do 2000 lir, v težjih slučajih z zaporom do 6 mesecev. Oblast sme tudi odrediti vzpostavitev v prejšnje stanje na stroške prestopnika.

IMPERIJALNA KONFERENCA.

— London, 31. jul. (Izv.) Vlada je sklenila, da skliče tekmo meseca avgusta imperijalno konferenco, na kateri se bo razpravljalo o tesnejšem sodelovanju dominijonov pri splošni angleški zunanji politiki. Konferenci bodo prisostvovali vse tri velike stranke spodnje zbornice.

Vse je odvisno od Radića ...

Republika v monarhiji. — Radić ne bo zaprt, ker bi nova vlada z njim zaprla tudi svoja vrata v skupščino. — Radićevci so in niso za novo vlado.

— Beograd, 31. julija. (Izv.) Še vedno dominira vprašanje Radićeve stranke Davidovičevi vladni celokupno politično situacijo. Včeraj sta podpredsednik HRSS Predavec in dr. Maček po dvodnevnih posvetovanjih s šefi ožjega bloka odpotovala nazaj v Zagreb. Vladini krogi trde, da sta podpredsednika zadovoljna s posvetovanji in da sta se prejela od vlade garancijo, s pomočjo katere bo vlada izpremenila na Hrvatskem administrativni režim. Vlada je pristala na zahteve radićevcev, da se na Hrvatskem izvrše številni odpusti, premestitve in vpokojitve državnih uradnikov, ki niso po godu HRSS. Tudi glede vprašanja Radićevega povratka je vlada Radićevim zastopnikom dala garancije, da državne oblasti ne bodo delale Radiću zaprek. Dr. Maček je tozadevno izjavil novinarjem, da Radiću tudi doslej ni bil zabranjen povratak v državo in da se bo moral zagovarjati samo za neke tiskovne prestopke. Tako vladi prijazni krogi. Z druge strani pa se trdi, da Radićevci še niso pristali na vstop v vlado in da jim vlada še ni dala zadostnih garancij ter da niso sklenili ničesar definitivnega. Radićevci zavlačujejo sklepe, da od vlade izsilijo čim več koncesij. V tem oziru je značilna izjava, ki sta jo dala podpredsednika HRSS beogradskemu dopisniku vodilnega angleškega lista »Timesa«, ki se glasi: »Vlado bomo podpirali dotlej, dokler nam bo prožila garancije in nudila možnost izvrševanja našega republikanskega programa.«

Tudi »Politika« piše o Radićevem povratku in pristavlja iz zanesljivega vira, da je vlada ugodila zastopnikom HRSS in da ne bo zaprla Radića. Vlada smatra, da je Radić zakrivil samo neke tiskovne pogreške, ki pa ne zahtevajo preventivnega zapore. V ostalem naj narodna skupščina odloči, ali se Radić izroči sodišču.

— Zagreb, 31. julija. (Izv.) Danes sta prispela v Zagreb podpredsednika HRSS Predavec in dr. Maček. Zdi se, da sta dosegla s šefi opozicijskega bloka popolno soglasje. Vaš dopisnik se je v tem oziru razgovarjal s podpredsednikom Predavcem, ki je izjavil: Javnost popolnoma napačno tolmači naše konference v Beogradu. Mi se nismo pogajali, pač pa smo se kot prijatelji razgovarjali. Naš sporazum ni danes. Mi se radujemo, da je prišlo do sedanje situacije. Davidovičeva vlada je naša vlada. Vlado bomo podpirali,

ker ž njo soglašamo. Jutri se vrši seja vodstva stranke, na kateri bova poročala o vtisih, ki sta jih prejela o novi vladi. Zadnje pismo, ki smo prejeli od Radića, je datirano z dne 23. julija. To pismo se je že objavilo. Istočasno pa smo prejeli tudi pismo za vodstvo stranke, v katerem javlja Radić, da je dovršil mislijo v Moksvi in da se je ob priliki vstopa v seljaško internacionalno izvojeval popolno samostalnost ter popolne svobodne roke glede taktike in politike svoje stranke. Poroča tudi, da je dal zagotovila, da se ne bo angažiral za vlado. Iz pisma sledi, da je popolnoma zdrav.

— Beograd, 31. jul. (Izv.) Interes celokupne javnosti je koncentriran na Radićevce, o katerih se splošno trdi, da so gospodarji situacije. Zlasti se povdarja, da je nova vlada na milost in nemilost izročena Radićevi stranki. V informiranih krogih se tudi že govori o zelo težavnih pogojih, ki so jih stavlili Radićevci novi vladi za ev. pomoč proti stari nacionalni koaliciji. Za prihodnje dni se pričakujejo senzacionalne podrobnosti.

Borzna poročila.

Zagrebska borza.

Dne 31. julija. Sprejeto ob 13.
Devize: Curih 15.5375—15.6375, Praga 247.30—250.30, Pariz 4.20—4.25, Newyork 83.50—84.50, London 368.30—371.30, Milan 362.30—365.30, Dunaj 0.11725—0.11925.
Valute: dolar 82.50, lira 360—363.

Efekt: 7% inv. pos. 1921 64.50—65.25, 2½% drž. rente za ratno štetu 121.50—122.50, Ljub. kred. 220—250, Centralna banka 33—34, Hrv. esk. banka 121—125, Kred. banka, Zagreb 123—125, Hip. banka 62.50—63.50, Jugobanka 110—113, Praštediona 915—920, Slavenska banka 110—112, Eksploatacija 112—119, Sečerana, Osijek 990—1000, Isis d. d. 73—75, Nihag 89, Guftman 770—772.50, Slavek's 275—280, Slavonila 91—93, Strojne tov. 150, Trboveljska 490—500, Union, paromlin 725, Vevče 140.

INOZEMSKA BORZA.
— Curih, 31. julija Današnja borza: Beograd 6.45, Praga 16, Newyork 539.50 23.73, Pariz 26.85, Milan 23.35, Berlin 1.29, Dunaj 0.0076.

— Trst, 31. julija Predborza: Beograd 27.40—27.45, London 101.60—101.80, Pariz 115.50—116, Newyork 23.075—23.125, Curih 427.50—428.50, Dunaj 0.0325—0.0328, Praga 68.35—68.60.

— Dunaj, 30. julija. Devize: Beograd 842—846, London 312.100—313.100, Milan 3064—3076, Newyork 70.935—71.185, Praga 2100—2110, Curih 13.145—13.185, — Valute: dolar 70.460—70.860, lira 3070—3090, dinar 835—841, češka krona 2090—2106.

VLADIMIR LEVSTIK:

Kri na jeklu.

Take poti še nisem doživel, prijatelj, in tudi jaz je več ne bom. Tu, v meni, je bilo vse razmesarjeno in zadavljeno; nič več ljubezni ne sovrastva ne volje ne sramu ... Nekaj dušičnega, sivo blatnega se je zgrinjalo nad menoj in nad solnčico okolico ter mi zalivalo oči, možgane in srce. O kesanju — ne duha ne sluha. Čemu? Vsak človek, brate, mora enkrat v svojem življenju spoznati, da je kanjala. Bil sem lopov in čutil sem se lopova, kaj bi tajil! Toda mar ni bil vrag tudi v nji, v tej ženi, ki je širila okoli sebe pogubo kakor strupena drevesa na Sumatri ali Javi? Dobnik je izkrvavel od nje, zavdan sem bil jaz in po svoje tudi Stoklas, njen mož; vse zaporedoma nas je sežigala na gredah, da bi ohranila sama svoj mir in ji ne bi bilo treba preveč trpeti. A nisem je krel, saj ni bila sama kriva. Drugi so jo pripravili do tega. Ako ni smela umreti, da ne bi upropastila vrljih roditeljev, je imela vsaj pravico blazneti. In blaznost je prava beseda, jeli? Klicati mrtvega iz grobne tišine in si ovijati ledja z njegovimi gnili mljškimi rokami — to je pač onkraj mej vsakdanjega, zdravega razvrata; je v nekem pogledu ogromno, reci kar hočeš.

11 Vsekako je izumila najsmelejšo slast, ki je kdaj pretresala človeško bitje!

Kar živim, nisem uzrl v človeški duši takih brezden in takih demonskih globin. Jelva pa, ki sem jo večkrat plašno ošinil s pogledom, je očitno že izmislila vse prepaide in doumla njihov peklenliki mrak. Z dvignjeno glavo, zamaknjeno bleščanjem v očeh in blodnim smehljajem na ustnicah je stopala zraven mene nizdoli, kakor bi hitela gola in vroča v njegov ledeni objem ...

Kapetan je premolknil. Njegove oči so nekaj časa srepo strmele vame in prsti, s katerimi je neprestano grebel po mizi, so mu krčevito drgetali. Vse je pričalo, da se bliža višku in koncu svoje povesti.

»Vso pot nisva pregovorila besedice,« je povzel; »ko pa sva stopila iz gozda, se je ona zdajci vzdramila. Na njenih ustih je zaigral pri ljuden nasmeh, in kakor da se ni nič zgodilo med nama, je jela nadaljevati brezpomemben razgovor, ki sva ga dopoldne po naključju prekinila. O, ženska! Pripravljala je sebe in mene, da bi se vrnila med ljudi z običajnim družabnim obrazom! Res ostrmel sem nad to previdnostjo, ki je bila tako umestna in celo velikodušna — po vsem, kar je bilo ...

S potvorno živahnostjo sva prikramljala v gradič. Bankar in njegova gosta so naju čakali pri malici na grajskem mostovžu, v katerega so mahali skozi obokana okna zeleni odrastki divjih

trt. Stoklas se je delal presrečnega, da me vidi; opazil pa sem tudi vrtajoče poglede, s katerimi je kradoma meril zdaj mene, zdaj njo. Zabava se je kmalu razvila in rekel bi, da nisem slabo izpolnil Jelvinega ukaza. Igral sem komedijo, čeprav je bil v moji glavi cel kaos, kakor pred ustvarjenjem sveta. Še vedno sem čutil okoli sebe nevidno silo, ki me je zavela v današnji doživljaj; sredi lahko miselnega besedovanja me je tiščalo v ustih kakor žvala in z vsako jasno mislijo, ki je posvetila v soparico mojih možganov, sem se strahoma vpraševal, kaj še bo.

Pri večerji smo moški veliko pili; zdelo se mi je, da bankar premišljeno zaliva Nikoliča in da utegneta imeti z Ljubo kak poseben namen. Tudi Ljuba je vrtlo pogledala v kozarec; smejala je do iznemoglosti, cviliła, pela, igrala v salonu na klavir, in ko nas je ognil somrak, je zdajci predlagala, da bi klicali duhove. Gospa Nikoličeva je namreč vneta spiritistka in njeni poseti pri Stoklasovih so se tudi v P... neizogibno končali s sejami. Jaz, ki nisem veroval v take bedarije, sem časih iz vlnudnosti prisedel in skrbel za to, da je bila muzica ustrežljiva. Moji brezbožni prsti so predstavljali ranjko teto, ujca v peklju, obešenega morilca, madame de Pompadour in krepostnega Casanova. Tako sem zaslovel v naši družbi kot medij. Ljubi in Nikoliču se je kar mešalo od uspehov in celo Jelva je po moji krivdi dokaj predalec zabrela v praznovanje; zmrdoval

se je edini Stoklas in niti on ne iz razumnosti, ampak zato, ker je tak materialist, da ga z nadnaravnimi pojavi niti opehariti ne moreš. In tako ni bil nihče presenečen, ko je po okusni jedi in dobri pijači prva okrogla muzica zbudila v histeričnem žensčetu staro prijateljstvo do duhov.

»Gospod kapetan bo z nami,« je gostolela; »take prilike ne smemo zanemariti.«

»Neslanost, porečeš. Nu prav, o tem ni dvoma. Toda že v začetku naše neslanosti sem opazil razna čudna dejstva, ki so se nekam dosledno nizala drugo k drugemu in so — kakor sem uvidel pozneje — zavratno smerjala dogodke tja, kamor so naposled prispeli. Zlasti me je iznenadilo to, da smo mi trije: ona, Stoklas in jaz, že od kraja ravnali drugače, nego je bila naša navada, in počenjali stvari, ki gotovo niso mogle biti naš svobodno premišljeni namen. Bankar, ki se je prejšnje krat zmerom norčeval iz sej, je pristal nocoj kakor avtonomat in sam molče prinesel muzico v salon. Jelva, dotlej radovoljna in malone verna udeleženica mojih čarovnij, se je tisti večer zdrnila, da je Ljuba omenila duhove; dobro sem videl, da ji misel nanje v tem trenutku ni bila samo nevšečna, marveč da je zbudila v nji globok in zagoneten strah; potlej pa se je mahoma vdala, sela za muzico in jela neučakano prositi, da bi začeli. Z menoj je bilo podobno: seja mi je bila najprej zelo všeč, a nato se je zdajci nekaj obrnilo v meni in že sem bil najbolj navdušen izmed vseh.

Minister Petrović postavlja „Slovenca“ na laž!

Vladni komisar dr. Krejči ni odstavljen! — Noben uradnik še ni vpokojen ali premeščen.

— Beograd, 31. jul. (Izv.) Danes dopoldne je vaš dopisnik posetil notranjega ministra Nastasa Petrovića in ga opozoril na »Slovenčev« vest z dne 30. jul., glasom katere je notranji minister odstavil ljubljanskega vlad. komisarja dr. Krejčega in imenoval dr. Petrovića za vladnega komisarja. Notranji minister je izjavil vašemu dopisniku, da ta vest ne odgovarja resnici. Notranji minister ni kompetenten, da izdaja take odredbe, ki spadajo v delokrog velikega župana. Notranji minister je nadalje demantiral vesti o predstojenih umirovitvenih ali premeštitvah državnega uradništva v Sloveniji in je povdarjal,

da do odhoda Nj. Vel. kralja na Bled ni bil podpisani niti en ukaz, s katerim bi se vršila kakšna tozadevna izprememba v statusu slovenskega uradništva. V notranjem ministertvu se tozadevno sploh ni storilo niti enega koraka, ker ministrski svet o tem še ni sklepal. (Po vsej priliki gre za nesoglasje, ki je izbruhnilo v ministrskem svetu. Posebno naglašajo neka druga informacija iz Beograda, da se Davidovičevi pristaši odločno upirajo persekucijski politiki, ki bi jo radi uvedli v Sloveniji klerikalni ministri. Z druge strani čujemo, da je Nj. V. kralj Aleksander izrazil željo, da se uradništvo ne premešča! Op. ur.)

Po prvem triumfu...

Beogradski listi proti vladni. — Vlada pripravlja deklaracijo. — Zemljoradniki še ne vedo kam. — Pred preganjanjem nacionalistov.

— Beograd, 31. julija. (Izv.) Današnja »Samouprava«, glavni organ NRS, prinaša uvodnik »Vlada nacionalnega izzivanja« in pravi, da bo vlada Davidovića poosttrila plemensko borbo. Proti temu se bodo morali boriti pristaši nacionalne ideje. Politika državnega in narodnega edinstva ima za sabo večino naroda. Nihče ni ugotovil, da bi se sedaj večina naroda odrekla tej politiki. Prihod Radića, Spahie in Korošca na vladno pomeni v očeh večine našega naroda uničenje državne avtoritete, državne in narodne ideje. Srbi ne bodo molčali, enako ne bodo mirovali napredni Hrvati in Slovenci, dokler se ne osvobodijo Stjepana Radića. V nacionalnem oziru pomeni ta vlada prvovrsten škandal.

Tudi »Vreme« kritizira vladno Ljubljano Davidovića v članku »Sestava nove vlade«, ki ne more biti kabinet bratskega sporazuma, ker ne vsebuje predstavnikov večine srbskega naroda in je brez zastopnikov Hrvatov, Slovence pa zastopa samo stranka, ki zagovarja teorijo treh narodov. V novi vladi so dobili zastopniki bosanskih muslimanov prekomerno moč, ki ni v nobeni zvezi z njihovo moralno kvalifikacijo.

— Beograd, 31. julija. (Izv.) Tekom včerajšnjega dne je vlada razpravljala o stilizaciji deklaracije, ki se bo prečitela na prvi seji Narodne skupščine dne 6. avgusta. Deklaracija je že v glavnih točkah izgotovljena. Ob 16. sta bila sprejeta min. predsednik Davidovič in zun. minister dr. Marinković od Nj. Vel. kralja. v avdienci, kateremu sta predložila besedilo deklaracije. Za danes ob 16. pa je napovedana druga seja min. sveta, na kateri bo min. svet izgotovil definitivno redakcijo deklaracije. Ministri odklanjajo novinarjem izjave glede vsebine deklaracije. Skupščina se sestane v sredo 6. avgusta ob 9. dopoldne, nakar bo vlada prečitela deklaracijo in po diskusiji postavila vprašanje zaupnice. Min. predsednik je osebno obvestil skupščinskega predsednika Jovanovića o definitivnem terminu novega zasedanja. Jovanović je še tekom včerajšnjega dne pozval poslance Narodne skupščine, da se pravočasno udeležijo prve seje. Pri tej priliki je Jovanović izjavil, da odstopa celokupno predsedništvu Narodne skupščine. Na njeno mesto bo vladala kandidirala ministra Pečića, ministrstvo javnih del pa bi prevzel demokraf Rafajlovič.

— Beograd, 31. julija. (Izv.) Vaš dopisnik doznava iz zaupnega vira, da bo vladna deklaracija zelo obsežna. S posebno pažnjo bo vlada v deklaraciji

BEOGRADSKA »POLITIKA« PROTI KOROŠCU.

— Beograd, 31. jul. (Izv.) Današnja »Politika« prinaša karikaturu Slovenije, ki jo črta, kakor da je natrpana s samimi cerkvami in samostani, na strani pa stoje srbski seljak in vzklika: »To je torej tista zapadna prosvetna politika, ki nam jo oznanjajo Slovenci!«

Zdi se, da bo beogradski tisk nadaljeval kampanjo proti Korošču do zmage in da bo mož faktično primoran zapustiti to ministrstvo!

TAKA JE »POSLOVNA« VLADA!

— Beograd, 31. jul. (Izv.) Današnja »Demokratija«, službeni organ nove vlade, javlja, da bo vlada prečitela deklaracijo na prvi seji Narodne skupščine in da bo skupščina nato odgodila za mesec dni.

DAVIDOVIČEVI DEMOKRATI NEZADOVOLJNI Z LASTNIM MINISTRSTVOM.

— Beograd, 31. jul. (Izv.) Danes dopoldne je bilo v demokratskem klubu nekoliko živahnije. Opažalo se je, da vlada med poslanci velika nezadovoljnost radi sestave novega ministrstva. Večina poslancev ostro kritizira, da je Davidovič izročil klerikalcem najvažnejše portfelje. Zdi se, da bo nova vlada zelo kratkotrajna.

obdelala naše notranje-politične razmere ter odnošaje med Srbi, Hrvati in Slovenci. Vlada g. Davidovića bo izrečno naglašala hrvatsko vprašanje ter počrta potrebo njegove skorajšnje likvidacije. V deklaraciji pa se bo vlada izogibala vprašanja državnopravne ureditve in revizije ustave. Vlada pravi, da si je v tem oziru postavila samo program medsebojnega zblizanja. Pozneje ko se sprejmejo najvažnejši socialni zakoni in ko se duhovni pomirijo, bo vlada predložila Narodni skupščini znani Marinkovičev načrt, ki predvideva široko samoupravo in decentralizacijo administrativne oblasti. Ta projekt je služil za podlago pri ustanavljanju opozicijskega bloka in z njim soglasata i SLS i JMO. Diplomatski krogi pričakujejo s posebno pažnjo tiste odstavke deklaracije, ki bodo govorili o zunanji politiki. Glavne misli teh odstavkov so že znane iz preciznih izjav zunanjega ministra dr. Marinkovića.

— Beograd, 31. julija. (Izv.) Včeraj je odstopal v Ljubljano z večernim brzovlakom minister saobraćaja Sušnik. Takisto sta iz Beograda odstopala v Sarajevo odnosno v Banjaluko minister financ dr. Spaho in minister za socialno politiko dr. Šefkija Behmen. Vsi trije so izjavili, da potujejo v resortnih zadevah, v resnici pa gre za instrukcije strankarskih organov SLS in JMO v Ljubljani in Sarajevu.

— Beograd, 31. julija. (Izv.) Včeraj je glavni ožji odbor zemljoradniške stranke završil diskusijo o novi situaciji. Stališče zemljoradniške stranke napram novi vladi določi šele klub zemljoradniških poslancev, ki se sestane 5. avgusta. Splošno prevladuje mnenje, da bodo zemljoradniki podpirali novo vlado le v toliko, kolikor se bo držala svojega programa.

— Beograd, 31. julija. (Izv.) Notranje ministerstvo je izdalo strogo naredbo na vse podrejene oblasti, da pazijo in preprečujejo spopade plemenskega značaja. Danes so krožile vesti, da bo notranji minister g. Nastas Petrović razpustil Orjuno, Srmao in Hanao radi tega, ker izzivajo spopade in plemenska nasprotja. Vaš dopisnik je vprašal dr. Spaho, ali so te vesti resnične. Dr. Spaho je odgovoril, da ta verzija ni resnična. Nekaj trenutkov nato je prispeel v ministrsko predsedništvo notr. minister g. Nastas Petrović, ki je odgovoril, da se o tej zadevi še ni sklopalo. Istočasno pa je izjavil, da vlada ne bo trpela druge obojene organizacije, razun državne oblasti in vojske, ker je državna oblast, ki mora paziti na red, ne pa kaka organizacija.

IZPREMEMBE V VATIKAN-SKI DIPLOMACIJI. — POVEČANJE ŠTEVILA KARDINALOV.

— Rim, 31. jul. (Izv.) »Tribuna« poroča iz dobro informiranega vatičanskega vira, da se v kratkem izprememba vatičanske diplomatije mesta, zlasti v Berlinu, Parizu in v latinski Ameriki, najbrž v Argentini. Papež namerava imenovati dva nuncija za kardinala, s čimer bo izpopolnil število kardinalov na stalno število 70. Morda bo papež tudi to število prekoračil in imenoval še druge kardinala.

TRŽAŠKI »PICCOLO« O SITUACIJI V BEOGRADU.

— Trst, 31. jul. (Izv.) Današnji »Il Piccolo dela Sera« prinaša poročilo iz Beograda, v katerem opisuje razvoj politične krize in njen sedanji provizorni razplet. Pašić je stal na stališču, da Narodna skupščina ni več delazmožna, dočim je zagotavljal Davidovič kralju, da je zmožna dela. Kralj je Davidoviču dal prikljo, da svojo trditev dokaže. Davidovič bo pa pri tem imel težko stališče, ker mu bo nasprotovala kompaktna nacionalna večina, dočim se bo moral naslanjati na Radičevu kooperacijo. Za to kooperacijo bo moral delati težke dolgove in dajati obsežne koncesije, ker bodo Radičevci na vsak način hoteli iz-

vajati svoj republikanski program. Ali pa ima tudi v tem oziru Davidovič kako pooblastilo od kralja, je zelo dvomljivo. Kriza se je torej samo odgodila in celo poosttrila. Sedaj se šele začena boj med pristaši nacionalnega edinstva, ki so ustvarili Jugoslavijo, ji dali ustavo in položili temelje državnega in narodnega edinstva ter med federalisti.

BEOGRAD PROTI BOSANSKIM MINISTRIM.

— Beograd, 31. jul. (Izv.) Celokupno beogradsko časopisje nadaljuje kampanjo proti bosanskim ministrom dr. Spahu in dr. Hranicki, ki jih dolži zelo težkih moralnih in nacionalnih prestopkov. Prvemu očita znane spolne zablude, drugemu pa, da je v Kragujevcu dal streljati srbske seljake. Beogradsko časopisje zahteva, da ministra odložita svoja mesta in da se opereta pred javnostjo.

POSLANICA NOVEGA ZUNANJEGA MINISTRA MUSSOLINIJU.

— Rim, 31. jul. (Izv.) Včeraj dopoldne je jugoslovanski poslanik v Rimu Antonijević izročil ministrskemu predsedniku Mussoliniju poslanico novega zunanjega ministra dr. Marinkovića, v kateri ta izjavlja, da bo nova jugoslovanska vlada tudi vnaprej gojila priateljske odnošaje z Italijo. Mussolini je odgovoril na poslanico z brzojavko, ki jo je izročil ministru dr. Marinkoviću italijanski odpravnik v Beogradu Sola. Mussolini izjavlja v svojem odgovoru, da se bo tudi z italijanske strani skrbelo zato, da postanejo odnošaje med Italijo in Jugoslavijo vedno bolj prišrčni in da ostanje današnji prijateljski odnošaji tudi v bodočnosti nedotaknjeni.

SEJA ITALIJANSKEGA MINISTRskega SVETA.

— Rim, 31. jul. (Izv.) Za petek 1. avgusta dopoldne je sklicana seja ministrskega sveta. Prvotno se je glasilo, da se bo na seji razpravljalo o rezultatih londonske konference. Ker pa italijanski zastopnik ministra De Stefani in Nava še ne bosta v Rimu, se bo seja posvetila izključno notranjemu položaju. Na seji se usvoji tudi definitivni načrt za izvršenje fašistovske milice v redno vojsko. Tudi se na seji pripravijo vsi odloki, katere bo nato par dni pozneje vlada predložila velikemu zboru fašistovske stranke.

DVOBOJ MED GIUNTO IN BENCIVENGU.

— Rim, 31. jul. (Izv.) V častni zadevi med generalom Bencivengom in posl. Giunto je nastopila izprememba. Posl. Giunto sta zastopala posl. Igliori in bivši tiskovni šef, sedaj zaprti Cesare Rossi. Posl. Giunto bo moral imenovati nova zatopnika, nakar se bo častna zadeva z generalom Bencivengom rešila z orožjem. Značilno je, da si je bil posl. Giunto izbral kot sekundanta baš težko okrivljenega Cessara Rossija, kar potrjuje intimne stike, ki so obstajali med bivšim tiskovnim šefom in posl. Giunto.

NOVA VOJAŠKA RAZDELITEV PRIMORJA.

— Rim, 31. jul. (Izv.) »Gazzetta Ufficiale« objavlja odlok vojnega ministra, ki odreja popolnoma novo teritorialno razdelitev Primorja v vojaškem oziru. Področje tržaškega armadnega zbora se razdeli na tri divizije, na 13., 14. in 15. divizijo. Teritorialno področje 13. tržaške divizije obsega vse ozemlje tržaške province, nadalje iz istrske province koprski in bistrski sodni okraj, izvzemši občini Matulje in Jelšane, ter komenski okraj iz furlanske province. Področje 14. goriške divizije, ki se nahaja v Gorici, obsega furlansko provinco, izvzemši Tolmezzo, Pordenone, sodne okraje Gemona (Humn), Pordenone, Bovec in komenski okraj. Področje 14. puljske divizije obsega istrsko provinco, izvzemši koprski okraj, kvarnersko provinco, bistrski okraj in občini Matulje in Jelšane.

PONESREČENA KAZENSKA EKSPEDICIJA.

— London, 30. julija. (Izv.) Včeraj je zašel na severni meji Indije oddelček angleškega zračnega brodograja, obstoječ iz šest edinic, ki je imela nalogo, da bombardira vas nekega gorskega rodu, v gosto meglo. Štiri letala so padla na tla. Posadko so prebivalci ubili, deloma pa ujeli.

DENAR ZA EVROPO.

— Washington, 30. julija. (Izv.) Član parlamenta Porter je izjavil uredniku »United Express«, da bo nemško posojilo pomenilo prvi korak k posojilu, ki jih bodo začele ameriške banke dajati poedinim državam Evrope. Pogoji bodo isti kot pogoji nemškega posojila.

REKLAMA S SIROMAŠTVOM.

— Budimpešta, 31. jul. (Izv.) Bivši minister Albert Barta je zaprosil budimpeštanski magistrat da mu izda ubožni sprječevalo, ker sicer ne more dobiti procesa, ki so mu ga napravili nasprotniki.

MUSSOLINI O NORMALIZACIJI.

— Bologna, 31. jul. (Izv.) Danes se vrši v Bologni zbor 85 fašistev. Min. preds. Mussolini je poslal poslancu Arinettiju pismo, v katerem ga prosi, da v njegovem imenu pozdravi zborovanje bolonjskih fašistov. V pismu govori Mussolini tudi o normalizaciji Italije in pravi, da je fašizem izvrševal normalizacijo v vseh ozirih. Ščitil je zakone, kaznoval protizakonitosti, uvedel vladno več strank, s tem, da je sprejel najodličnejše predstavnike italijanskih strank v fašistovsko vlado in v fašistovsko stranko. Fašizem je v letih 19. 20 in 21 žrtvoval veliko število svojih najboljših pristašev in je 22. leta celo tvegalo revolucijo. Danes ne more odstopiti od svojih velikih pridobitev. Sama Bologna izkazuje 46 najplemenitejših žrtev. Vsak korak nazaj bi bil nemogoč.

ITALIJANSKA OPOZICIJA O MATTEOTTIJEVEM PROCESU.

— Rim, 29. julija. (Izv.) Z ozirom na izjave fašistovskega poslanca Farrinaccija, da bo tokom Matteottijevega procesa odkril zveze, ki so obstojale med bivšim fašistovskim tajnikom in sedaj zaprtim Cesare Rossijem in opozicijskimi poslanci, izjavlja posl. Zamboni v današnjem »Popolu«, da bi bila preiskava Matteottijevega procesa vse drugače uspešna, da so drž. oblasti takoj storile svojo dolžnost. Posl. Ellero v Milanu je n. pr. poslal k drž. pravdniku osebo, ki bi bila dala vse podatke o Matteottijevem uboistvu. Ta pa je izjavil, da se noče vmešavati v zadevo in da Volpija ne aretirajo, tudi če bi ga našel na cesti. Nadalje bi bila preiskava lahko ugotovila, da so posl. Matteottija naprivo zbadali z bodali, da ga prisilijo k izpovedi, nato mu pa zabodli bodalo v tlak in ga končno zadavili. Truplo so položili v navadno krsto in pri tem zdrobili Matteottijev roko. Volpi se je bahal, da je prejel 50.000 lir in da je opravil slab posel. O Putati bi bila policija lahko izvedela vse podrobnosti, da je zaslišala njegovo pričežnost, Dumini se je pred pričami izjavil, da je v celem ubil 7 do 8 oseb, vse po nalogu visokih fašistovskih funkcionarjev. Tudi vse policija, da je izjavil Dumini, da bo poobehvil v inozemstvo, da pa bo prej odstopil redakciji »Ardita« dokumente o spletkah fašistovskih funkcionarjev. Na koncu pristavlja Zamboni poročilo o razgovoru z D' Annunzijem, ki mu je izjavil: »Sem zelo žalosten radi te smrdeče ruševine« (s čimer je mislil fašizem.)

MEHIKA JE PRIZNALA SOVJETSKO RUSIJO.

— Mehikanska vlada je priznala sovjetsko Rusijo.

BIVŠA CESARICA ZITA SE PRODAJA FILMU.

— Budimpešta, 31. jul. (Izv.) Budimpeštanski listi poročajo, da prejema bivša cesarica Zita 3000 dolarjev na mesec in da kljub temu tarna, da ne more izhajati in prositi madžarske magnate, da ji pomagajo. Drugače bo primorana, da se prodaja neki ameriški filmski družbi, ki ji ponuja velikašen honorar, ako nastopi v historijskem filmu, v katerem se predčujejo propast Habsburga. Listi pristavljajo, da je Zita nemara sprejela amerikansko ponudbo in honorar.

Politične vesti.

— Ne sporazum, poostrenje spora! O Davidovičevi vladi priobčuje »Vreme« članek, v katerem izvaja med drugim: »Resno se bojimo, da bo imel Davidovičev kabinet za posledico poostrenje odnošajev med Srbi, Hrvati in Slovenci. To poostrenje je razumljivo, ker je stopila v opozicijo radikalna stranka s samostalnimi demokrati, ki predstavljajo veliko stranko in ki ima nesporno pravico, da govori v imenu srbskega naroda... Mesto politike sporazuma grozi opasnost še ostrejšega spora med pristaši državnega in narodnega edinstva in med partikularističnimi in separatističnimi težnjami... Ta kabinet je odvisen od Ferad Drage in od Nemcev, v njem sede ljudje, ki vzbujajo pri Srbih zelo neugodne spomine, tako da je upravičen dvom v koristnost tega eksperimenta. Naš notranji položaj ni v nobenem oziru izboljšan s pojavom Davidovičeve vlade. Laglje bi trdili, da je položaj poslabšan. Vreda, da se bo enotna kraljevina vzdržala v smislu in duhu ustave iz l. 1921, je radi pojave tega kabineta omajana. Danes se lahko vprašamo, je-li ustava zasigurana pred morebitnimi izpremembami. A če se to vprašanje pojavi, je razumljivo, da bodo tudi Srbi morali pred temi neprestanimi valovi hrvatskih in slovenskih partikularistov iznesti svoje zahteve in izreči svoje besede. A njihova beseda je, in naj se govori o bratstvu in edinstvu kolikor se hoče, najvažnejša in najusodnejša! — To se pravi — notranje razmere se ne morejo urediti brez srbskega del našega naroda, katerega predstavlja po svoji pretežni večini radikalna stranka.

— Čudna logika. »Slovenec« je poročal v torek, da bo nova vlada glede zunanje politike orijentirana v smislu pomirjevalnega dela Mac Donalda in Herriota. Danes pa piše dr. Koroščevo glasilo: »Komaj je prišla radikalna (Herriotova) vlada v Francijo na krmljo, že je napovedala boj cerkvi. Ni počakala,

da bi se nesigurni položaj Francije uredil, brez ozira nanj je zapalila požar boja doma. Katolicizem preživlja v Franciji težke čase. Vse šole od ljudskih pa do katoliške univerze v Parizu, morajo vzdrževati iz lastnih sredstev, konkurenca njih časopisov z raznimi kriščiimi bulvardnimi žurnali je zelo težka, eden pariških katoliških dnevnikov »La libre Parole« je celo moral prenehati.« — Torej nova jugoslovanska vlada, ki jo vodi faktično katoliški duhovnik dr. Korošec, o katerem pravi »Slovenec«, da je bil on kot najmočnejše zdravilo proti strupu iz Judeje potreben prosvetni minister, se hoče orijentirati po Herriotu, ki preganja cerkev in duhovščino. Kolobocija, da ji ni primere. Morebiti se spomni »Slovenec«, da je med zunanjo in notranjo politiko razlika. Je že res, toda notranja politika vsake posamezne države se ravna v prvi vrsti po smernicah mednarodne politike, po položaju v drugih državah, ki pa izvzemši morda Avstrijo ni nič kaj ugoden za klerikalne račune.

— Hinavci — za pravico! Današnji »Slovenec« čuti, da je včeraj in predvčerajšnjem prestopil meje dostojnosti in da je delal grdo krivico najboljšim slovenskim upravnim uradnikom. Zato piše danes doslovno: »Bilo je tako, da je sedel na tem ali onem stolu, človek, pošten in značajan, ki nikakor ni bil »klerikalec«, bil pa je ali strokovnjak, bil je poštenjak, bil je pravičen, dostikrat pa je bil vse skupaj: strokovnjak in poštenjak in pravičen.« Komaj pa je prišla na vladno Davidovičeva vlada s svojim slovenskim klerikalnim predprekom, pa je »Slovenec« začel govoriti, da ti ljudje niso strokovnjaki, da ti ljudje niso poštenjaki, da ti ljudje niso pravični. Na ta način se je včeraj »Slovenec« zagnal v velikega župana dr. Baltiča, poštne direktorja dr. Debeljaka in še druge. Danes ga je sram!

— Značilna potovanja novih ministrov. Iz Beograda poročajo, da je včeraj odpotoval novi prometni minister g. Sušnik v Ljubljano, in sicer, kakor pravi današnji »Slovenec«, da pregleda delo ljubljanskega ravnateljstva. Enako sta v Bosno odpotovala tudi muslimanska ministra dr. Spaho in dr. Behmen. Ta potovanja so zelo značilna! Komaj so ministri sedli na ministrske stolčke, niso čutili druge potrebe, kakor da stečejo k svojim strankarskim organizacijam in da tamkaj razpravljajo o merali, ki naj v državni upravi ojačajo partizanske pozicije. Prometni minister g. Sušnik gotovo ni imel nobenega drugega ravnateljstva v celi državi, kjer bi bilo pregledovanje in nadziranje tako potrebno, kakor v Ljubljani! Kaj železnice v Dalmaciji, Bosni ali Južni Srbiji! Največje železniško zlo je v Ljubljani. Tu je treba pod firmo pregledovanja ravnateljstva obuditi klerikalno železničarsko organizacijo itd. Enaka je tudi misija ostalih dveh bosanskih ministrov! Vlada »zakona, reda in pravice«.

— Obsodba komunistov v Monakovem. Poročali smo, da se je vršila v Monakovem razprava proti komunistom, kateri so imeli svoja zborovanja in so se razgovarjali o organizaciji stranke, čeprav je bila oblastveno prepovedana. Obsojeni so: deželni poslanec Götz na 6 mesecev, deželni poslanec Büchs na 1 mesec in pisatelj dr. Frank na 7 mesecev zapora. Drugi obtoženci so obsojeni na zaporno kazen 5 dni do 6 mesecev. Obsojenec se je uarčnil preiskovalni zapor.

Poskusite

Poizvedbe.

— Izgubila se je v nedeljo 27. t. m. pooldne od 3. do 4. ure damska zlata zapestnica z uro od kolodvora Domžale do Doba. Pošten najditelj se naproša, da jo odda proti nagradi v pisarni tovarne g. Josipa Krmotiča na Viru ali pa v upravi »Slovenskega Naroda«.

Darila.

— Mesto venca na krsto pok. dr. Josipa Lavrenčiča je izročil naši upravi za »Družbo sv. Cirila in Metoda« g. dr. Breskvar 50 dinarjev.

— Uprava našega lista je prejela za C. M. D. Vin 50 od g. dr. Viktor Breskvarja mesto venca g. dr. Josipa Lavrenčiču. — Iskrena hvala!

Današnje prireditve v Ljubljani.

KINO TIVOLI: »Moč krvi« (II. del.)
KINO LJUB. DVOR: »Ljubav in zločinstvo« (Paramount film.)

Konzulati v Ljubljani:

Češkoslovaška: Breg 8/I.
Belgija: Urad Ljubljanskega velosejma.
Avstrija: Turjaški trg 4/II.
Francija: Dunajska cesta (Ljubljanska kreditna banka).

Prosveta.

Ženske univerze v Ameriki.

K številu karakterističnih posebnosti Amerikancev spada tudi njihovo izredno hrepenenje po izobrazbi. V tem tekmujejo med seboj oba spola in ženske prav nič ne zaostajajo za moškimi. Ni evropske države, ki bi jo mogli primerjati Ameriki po številu visokih šol. Zadošča če omenimo, da imajo v Ameriki samo ženske na razpolago nad 200 institutov in kolegijev, v katerih je 30 tisoč študentek in 2700 profesorjev in docentov. Med vsemi temi ženskimi univerzami so najbolj znamenite štiri: Wellesley College v bližini Bostona, Bryn Maror blizu Filadelfije, ki je glede prosvetnega delovanja drugo največje mesto, Smith College, zgrajeno v mestu Northampton in končno Vassar College v dolini jezera Hudson, severno od New Yorka.

V ameriških univerzah poslušata navadno oba spola skupno predavanja. Pred nekaj leti je hotel rektor univerze v Chicagu premestiti študentke v posebne prostore. Vendar pa se mu ni posrečilo, ker se je moral ukloniti zahtevam večine akademikov, ki so videli v tem kršitev akademske svobode. Študentke so stale v skupnih predavalnicah. Pozneje pa je pridobila ta ideja mnogo privržencev in univerze so začele graditi nova poslopja, namenjena samo za ženske, ki hodijo na predavanja istih profesorjev kakor moški. Tako je bila urejena harwardska univerza, kjer je zdaj poleg univerze za 6000 akademikov še Radcliffe College za 400 študentek. V Columbij je poleg moške univerze tudi ženski Bernard College. Amerikanci so navajeni, da se njihove hčerke na univerzi ne samo uče, temveč da tudi spe. Zato Nordchiffe College, ki nima stanovanjskih prostorov za študentke, ne uživa posebne popularnosti. V njem se uči samo 300 študentek.

Kakor večina prosvetnih zavodov, so bile tudi ženske univerze v Ameriki zgrajene in opremljene s pomočjo privatnih prostovoljnih prispevkov. Leta 1871 je zapustil zakonski par Duran, ki je izgubil edinega sina, vse premoženje v znesku 800.000 dolarjev za prosvetno delo med ženskami. S tem denarjem je bil zgrajen prvi Wellesley College sredi ameriškega protestantizma v Bostonu. Skoraj ob istem času je zapustila neka Sofija Smith, malo izobražena, toda zelo vneta za prosveto, 850.000 dolarjev za ustanovitev ženske visoke šole v Northamptonu. Tako sta bila ustanovljena dva znamenita kolegija, čijih namen je bil poleg visokošolske izobrazbe še študije o socialnem življenju. Kadar govore o teh dveh ženskih univerzah, trdijo Amerikanci vedno, da se jim posreči s njuno pomočjo izkoreniniti prostitucijo in socialno zaostalost ženske. Navzlic izrecni želji ustanoviteljev, naj služita obe univerzi samo kot svobodna tribuna, s katere naj širijo profesorji poleg znanosti še plemenita krščanska čustva ne ozihrje se na nesoglasja med katolikmi in protestanti, nima verski moment na univerzi v Northamptonu večjega pomena. Od vseh veroizpovedanj je najti tu samo krščanstvo. V Wellesley pa je med študentkami 18 različnih sekt, med njimi celo budisti.

Francoski novinar Louis Madelain, ki je posetil obe visoki šoli, opisuje življenje in delovanje teh ženskih univerz. Smatra ju za središče ženske izobrazbe v Ameriki. Velicina teh ameriških institutov na polju prosvete presega vse, kar pozna v tem ozirju Evropa. To niso samo univerze, temveč pravi prosvetni zavodi, ki zavzemajo ogromen prostor. Madelain je rabil tri ure, da je prišel od postaje, ki stoji pred parkom Collegea Wellesley, do glavnega poslopja. Vse park je podooben rajskemu vrtu. Tu je vse polno redkih rastlin in dreves. Poslopje je zvezdarne je tapetirano z zelenim žametom, v paviljonu za muziko so zbrani najrazličnejši instrumenti. Poleg ogromne dvorane je velika knjižnica, kjer je zbrana na kovinskih policah malone vsa svetovna glasbena literatura. Enako knjižnico imajo skoraj vsi paviljoni, vsak po svoji specialnosti. Zgradbo teh ogromnih poslopij je financiral znani bogataš Carnegie. Ko so se posvetili krog zatekli k njemu, je dejal:

Dobro, dam vam 125.000 dolarjev, pod pogojem, da dobite kjerkoli še drugih 125 tisoč. Nekaj let pozneje je prekoračila vsota prostovoljnih prispevkov vsako pričačkanje. Za knjižnice se je nabralo 600 tisoč dolarjev.

V ogromnem parku okrog bostonske univerze se nahaja nad 60 poslopij. Nekatera so za knjige in druge učila, druga za starinske slike in kipe, tretje za botaniko, no zbirko itd. Z eno besedo, vse panoge znanosti in umetnosti so našle tu gostoljubna vrata. Poleg teh poslopij za učila in druge zanimive zbirke je v parku več stanovanjskih hiš za študentke. To so krasni dvorci v renesančnem slogu iz rumenega marmorja s črnimi ornamentami.

Nekoliko drugačna je univerza Smith Collegea. Zgrajena v divni dolini, kjer leži mesto Northampton, je podobna detški igrači. Sredi poslopij se dviga visoko nad okolico univerza. Tu ni večjih stanovanjskih hiš, zakaj študentke stanujejo v skupnih po 15—20 v lepih hišicah blizu mesta. V univerzitetnem poslopju isto bogastvo učnih pripomočkov, kakor v Wellesley Collegeu. V skupnem stanovanju ima vsaka študentka posebno sobo, kjer nemoteno gospodari. Angleško pravilo o nedotakljivosti človeške svobode je tu ostro in strogo uveljavljeno. Študentke imajo lahko privatne knjižnice. Vprašal sem neko nadziralnico Francoskinjo, ki je opazila, da neka študentka stalno sprejema goste mladeniče, da li je znana s tem človekom. Ne, je odgovorila. Moja mati ga pozna, jaz pa se ne zanimam za vse njene znanice.

Kakor akademiki, tako se tudi vse ameriške študentke višjih semestrov strastno zanimajo za sport in cenijo v človeku v prvi vrsti energijo in značaj. Ko jim

je hotel Madelain predavati o cesarici Josefini, so študentke odklonile to predavanje ter ga naprosile, naj jim predava rajši o Napoleonu, ki je v zbor in učitelj energije. Ko sem govoril o Napoleonovih besedah, pravi Madelain, s katerimi je učil, kako mora biti človek energičen, ko sem pripovedoval o njegovih delih, v katerih je prišla njegova energija do popolne veljave, sem videl, kako so se zasvetile oči vseh 900 študentek. Poslušale so me tako napeto, da ni bilo v dvorani niti najmanjšega šuma. Oboževanje energije se je razvilo med njimi tako daleč, da so vse dvorane okrašene s kipi moških, ki so se proslavili v tej ali oni državi s svojo energično voljo in kremenitem značajem.

Navzlic krasni opremljeni in čudovitemu redu, niso cene posebno visoke. Za vsako osebno plačujejo študentke 500 dolarjev letno. Seveda so med njimi tudi take, ki jim je ta cena previsoka. Tem je uprava znižala stanarino in hrano od 500 na 300 dolarjev. Dobivajo sicer enako hrano in tudi stanovanje se ne razlikuje od onih prve skupine, nimajo pa pravice do posebnih postrežb. Pospravljati morajo same. Nekatero ubožno študentko pa strežbo celo bogatim in si zaslužijo na ta način toliko, da lahko nadaljuje svoje študije. Značilno je za ameriške običaje, da ta okolnost prav nič ne moti prijateljskega razmerja med študentkami. Dekle in njeno gospodinjstvo. Na ples in druge prireditve, ki jih posejajo študentke za navdušenjem, prihajajo vse v enakih oblekah.

Dasi so ženske univerze v Ameriki splošno dostopne in razkošno opremljene z znanstveno-pedagoškimi pripomočki, vendar ne morejo doseči svojega cilja in ne nudijo onega, kar zahteva prava izobrazba. Videli ste vse, kar predstavljajo pri nas mlada dekleta, je dejala Madelain preizkušena ravnateljica. Videli ste vse urade in laboratorije. Vse to jim preseda. Ne da bi se zanimale za delo, ne znajo črtati iz vseh teh modernih naprav toliko elementov prave izobrazbe, kakor bi storile ženske v Evropi. V Ameriki predstavlja ženska akademska izobrazba pravi kaos.

Življenje samo potrjuje to. Od 12.00 študentek, ki so absolutno tekom zadnjih 25 let Smith College, jih je bilo komaj par sto, ki so znale uveljaviti svoje znanje v praktičnem življenju. Vse druge so porabile svoje akademske naobrazbo zelo prozaično — omožile so se in ostale v kuhinji. Toda tudi na tem polju ne rodi višja izobrazba dobrih sadov. Ameriške ženske, ki so dovršile visokošolske študije, ne kažejo prav nobenega veselja do gospodinjstva. Zelo visoko cenijo sebe in zato nočejo imeti otrok. Postati mati, to pomeni za tako žensko odgovoriti se vsemu sportu. Vzganjati deco, to je zelo dolgočasno za žensko, ki ima diplomu. Amerikanske se izogibajo dečim in čim bolj so naobrazene, tem manj imajo otrok.

Mednarodni inštitut za duševno sodelovanje.

Zeneva, 29. julija.

Tekom sobotne seje komisije za duševno sodelovanje je prečital predsednik Bergson pismo francoskega naučnega ministra Francois Alberta, v katerem ugotavlja, kako visokega interesa je ne samo za znanstveni in umetniški svet, marveč za vse človeštvo zapričeto delo komisije za duševno sodelovanje: dostavlja, da se je morala komisija omejevati na to, da je dajala inicijative, ker ni imela sredstev, da bi vsak načrt temeljito proučila in ga skušala udeležiti.

Glede na to izjavlja francoski minister imenom vlade in zavedajoč se soglasja pri vsem francoskem narodu, da hoče dati komisiji na razpolago materijalna sredstva, da bo mogla svoje načrte gotovo in lepo izpolnjevati. Francoska vlada bi rada stavila predlog, da naj se ustanovi v Parizu mednarodni zavod za duševno sodelovanje. S posredovanjem Društva narodov bi nakazala potrebni denar kakor tudi prostore za ustanovitev in obrat tega organizma. V to svrhu želi, da se izdela nemudoma organizacijski načrt za tak mednarodni zavod.

Vsi člani komisije so sprejeli pismo s velikim odobravanjem in zahvalo francoskemu ministru. V razgovoru se je naglašalo, da mora biti bodoči zavod kot pomožni organ komisije strogo mednarodni.

Društvene vesti.

— Podružnica Uduženja vojnih invalidov v Ljubljani sklicuje na dan 3. avgusta t. l. izredni občni zbor, ki se bo vršil neglede na število članstva ob 8. zjutraj v restavraciji „Zlatorog“ v Ljubljani. Gospodski ul. 3 s istim dnevnim redom, ki je bil določen za izredni obč. zbor, sklican dne 20. julija t. l., kateri se pa veled manjkajo enega glasa nadpolovične večine ni vršili. Vseh članov podružnice tudi onih ki imajo funkcije v višjih odborih, je dolžnost da se izr. obč. zboru udeležijo, da tako enkrat za vselej likvidiramo neznošno razmerje in spor v notranjski organizaciji. Upravni odbor.

— Mestna Orjuna št. Jakob-Krakovo Trnovo pozivlja vse svoje brate in sestre na važen sestanek, ki se vrši v petek 1. avgusta ob 20. (8. zvečer) v gostilni pri Mraku, Rimska cesta. Udeležba obvezna. — Zdravol

Sokolstvo.

— IX. Zlet sokoške župe Novo mesto dne 2. in 3. avgusta v Novem mestu. S ponosom pripravljamo novomeško sokoško društvo letošnji veliki župni zlet v rodnem kraju svetovnega prvaka br. Leona Štuklja. Vse priprave so v polnem teku. Dviga se že tribune, godbeni paviljon, veselilni paviljon, telovadnice, vse po najnovejših predpisih. S ponosom bo sprejelo Novo mesto našo zmagovito mednarodno vrsto, saj se ono mogoče največ pripomoglo k svetovnemu uspehu. Pod okriljem novomeškega društva sta vzrasla pravak br. Leo Štukelj in br. Miha Oswald. Ona dva sta bila med prvimi, ki sta ponesla jugoslovensko ime po celem svetu. Zmagovalec br. Leo Štukelj, naš ožji rojak, je odnesel svetovno oceno telovadcev. Razumljivo je, da so priljave vseh društev naše župe, kakor tudi sosednjih, intenzivne. Vse vodi le ena misel: videti pri nas polnoštevno, vilno olimpijske zmagovalce z bratom Leonom na čelu. Ugodne zveze z vlakom bodo gotovo pripomogle priti tudi onim, ki se še niso odločili, da nas posetijo. Razen rednega vlaka v Karlovac ob 21.20, odhaja druga garnitura istega vlaka ob 24. uri. Proti Ljubljani je zelo ugodna zveza ob 22.25. Vsakemu udeležniku bo tudi mogoče prisostvovati akademiji in beneški noči v počastitev naših olimpijcev. Z grmenjem toplicev, raketi, umetelnim ognjem in lampami prikazal se bodo vsem posetnikom ponovi čari naše divne krške doline. Polovična vožnja za udeležnike kakor običajno. Vsakdo si nabavi legitimacijo pri pristojnem društvu. Ključemo vam zato še enkrat: Na svidenje! Informacije: Zletna pisarna, Narodni dom, Novo mesto.

— Drugi naraščajski dan Gorenjske sokoške župe, ki se vrši v nedeljo, dne 3. avgusta na Bledu obeta biti nad vse slajši. Javne telovadbe se udeležijo, kakor čujemo tudi kralj z vsem dvorom.

— Sokoli jezdec se vabijo na važen sestanek v petek dne 1. avgusta v Narodno kavarno. Dnevni red: Zagreb in interno. Udeležba obvezna. Zdravol

V nedeljo vsi na razvite naraščajškega prapora v šiški. 4888

Julijska Krajina.

— V Košani pri Postojni je bila italijanska zastava raztrgana in vržena na neko streho. Pričela se je preiskava in trije so bili aretirani. Prebivalstvo je nabralo denar za novo zastavo, katere je bila te dni slovesno postavljena na mesto prejšnje. Župnik je zastavo blagoslovil; pri slovesnostih so bili navzoči zastopniki vseh oblasti in vršili so se tudi govori, običajni v obmejnih krajinah. Kdo je zastavo raztrgal se ne ve in najbrže se tudi ne bo izvedelo. Ni izključeno, da je domače ljudstvo pri tem povsem nedolžno.

— V Vitovljah nad Šempasom je bil v Gleščevci družini, hišna št. 14, večer pripravljen med bratoma Filipom in Ivanom. Slednjega je imela mati mnogo rajši. Te dni je v prepripi Filip streljal z revolverjem na Ivana, pa ga k sreči ni zadel. Filipa so aretirali. — Izlet na Triglav priredi goriska sekcijska Italijanskega planinskega kluba za dne 2. in 3. avgusta t. l. Z izletom je združen planinski teden od 3. do 10. avgusta t. l.

— Kolajne za gozdarsko razstavo v Tolminu. Trgovska goriska zbornica predloži razstavi v Tolminu na razpolaganje v svrhu odlikovanja najboljših razstavljalcev iz gozdarstva šest velikih kolajin in sicer 2 zlati in 4 bronaste.

— Obisk kraških jam se zelo veča v zadnjem času. Poročajo zlasti o obilnem posetu jam pri Opčinah, pri Divači in v škotičanju. Zadnje mesce so obiskale te jame družbe iz Češkoslovaške, iz Avstrije, iz Nemčije, iz Madžarske in iz Švedske. Za avgust in september se pričakuje nove skupine turistov, ki si ogledajo čudovite kraške jame. V dne 20. in 29. avgusta ter 7. septembra priredi upravna komisija škotičanskih jam posebno razsvetljavo. Ob tej priliki se otvorijo tudi postranske jame.

Vloga klerikalizma v Alzaciji-Loreni in pri nas.

II.

V Strasbourgu, 25. julija.

Oglejmo si sedaj, kakšen je verski položaj v Alzaciji in Loreni, ki se še ni spremenil, odkar sta ti dve provinci bili zopet združeni s Francijo in ki bi ga hoteli vzdrževati klerikalci nespremenjenega še nadalje.

V verskem ozirju velja v omenjenih provincih faktično še vedno francoski konkordat, ki je veljal v Franciji l. 1870, ko sta bili ti dve provinci odstopljeni Nemčiji in kateri konkordat je prišel ob veljavo v Franciji po omenjenem letu! V smislu tega konkordata prejemajo duhovniki v Alzaciji in Loreni še danes od strani države letne plače od 5000 do 25.000 frankov. Število kongregacij je tam naravnost neverjetno. A kar je najhujše, to je ustroj šolstva. Javne šole so konfesionalne. V vsakem kraju obstoji po potrebi katoliška, protestantska oziroma židovska šola. V vseh teh šolah je verski pouk obvezen. Pouk vrši učitelj pod nadzorstvom župnika, pastora ali rabina, ki so opravičeni vstopiti v šolo vsak čas. Posvetne šole so prepovedane. Da je učenec oproščen verskega pouka, za to je potrebno posebno oblastveno dovoljenje. Očeta, ki ne bi pošiljal svojih otrok k verskemu pouku, obsodijo na globo ali celo na zapor. Duhovniki ima-

V imenu zakona, reda in pravice...

... odgovarja »Slovenec«, da je takrat (na Zaloški cesti) državna oblast nastopila v varstvo zakona in življenja državljanov proti tistim, ki so nastopili proti obstoječemu redu, da pa je pod dr. Baltičem državna oblast rušilce zakona celo ščitila, da so zakon lažje gazili. Nam je v predmetnem slučaju popolnoma vse eno, kdo je dr. Baltič in kaj je zakrivil, če je sploh kaj zakrivil kot veliki župan. O tem naj sodi poklicana instance. Tudi nas ne zanima, kdaj ga nameravajo klerikalci sramotno (?) odslavit. Pribejmo pa ponovno, da so klerikalni mogotci zapovedali streljati slovenske delavce na Zaloški cesti v imenu tistega zakona, reda in pravice, ki ga danes sami zlorabljajo in gazijo. »Slovenec« sicer poje visoko pesem pravnemu čutu našega ljudstva, ki pa ne zahteva restitucije in integritet v tem smislu, naj zavlada zdaj v imenu zakona, reda in pravice kleriko-komunistični teror in brezobzirno preganjanje napredne javnosti, temveč naj nova vlada ne dela nobene razlike med državljani tega ali onega političnega prepričanja, naj vzpostavi red in mir, če ga doslej res ni bilo, zlasti pa naj stopi na prste tistim, ki hočejo na vsak način palniti državo v vrtnice krvave meščanske vojne. In tu naletimo baš na tisti moment, ki je za vlado zakona, reda in pravice, ali bolje rečeno za klerikalno strahovladno vleznatičen. Mi smo že opetovano povedali, da bi klerikalci brez komunistov nikoli ne prišli do državnega krmila. SLS je potrebovala komuniste zato, da pridobi na svojo stran slovenski proletarijat, ki je mislil, da ga vodijo pošteno zaščitniki njegovih interesov, pa se je temeljito zmotil. Vodili so ga navadni politični pustolovci, ki so prodajali njegovo kožo in vladjali za njegove življenjske interese kakor svetopisemski farizeji. Kdor je več ponudil, tistemu so prodali delavstvo. Klerikalci so ponudili največ, ponudili so politične koncesije in komunisti so se jim udejnili. Kakšne bodo posledice in kdo pride pri tej kupčiji končno na svoj račun, to pokaže šele bodočnost. Na vsak način pa se SLS temeljito moti, če misli, da bodo komunisti vedno le izražali v njenih rokah. Pride lahko čas, ko ugrizne kača najbolj občutno tistega, ki jo nosi zdaj v nedrih. Cerkveno bogastvo in klerikalne banke so tudi stebri kapitalizma, ki spadajo pod bistveno točko komunističnega programa glede odprave privatne lastnine.

Tako stoji stvari v klerikalci se zamarajo trudijo dokazati, da ščitijo pravni čut slovenskega ljudstva. S puhlimi frazami lahko žonglirajo med ljudmi, ki so politično zarukani. Dokazov za to, da eksperimentirajo nova vlada, čije spiritus agens je dr. Korošec, v imenu zakona, reda in pravice ne samo z obstoječim pravnim in socialnim redom, temveč z državo kot celoto sploh, je nebroj. Naj navedemo tu samo enega. Dobro informirani praški »Narodni Listy« poročajo v zadnji številki o tem, da so ustanovili boljševiki na Dunaju nov tiskovni organ »La Federation Balcanique«. List, namenjen komunistični propagandi na Balkanu, financira Moskva. V prvi številki je objavljen več prevratnih proklamacij, med njimi tudi manifest makedonske revolucionarne organizacije in manifest »osrednjega federativnega odbora«. V teh proklamacijah se ugotavlja, da je začela makedonska organizacija zadnje čase energično akcijo proti Cankovi vladi za to, ker se je slednja sporazumela s Pašić-Pribičevićev vladno glede skupnega nastopa proti boljševškemu pokretu na Balkanu. Makedonska organizacija slovesno izjavlja, da pristopi k enotni fronti vseh revolucionarnih odborov na Balkanu z namenom, da se ustanovi »Federativna balkanska republika« vseh balkanskih narodov, kot enotna državna tvorba, ki bi bila odvisna od moskovske vlade. V istem listu je objavljen sličen manifest v imenu črnogorskega osvobodilnega pokreta, ki ga je podpisal Orlov, nadalje manifest hrvatskih komunistov, podpisan od Došana in Walterja, ki pozivata tudi madžarski narod, naj se pridruži tej novi organizaciji.

V imenu zakona, reda in pravice vprašamo novo vlado, posebno pa klerikalne ministre, če jim je znano, da stoji balkanski polotok na pragu socialne revolucije? In če jim je to znano, kako naj zakon odobrava predstojajoč razpust Orjuna in drugih nacionalističnih organizacij, kako naj razumemo in tolmачimo gonjo proti Sokolstvu in kakšno zaupanje naj ima mladoljubna jugoslovenska javnost do ministrov, ki so do facto že razveljavili zakon o zaščiti države s tem, da dovoljujejo razpuščeni komunistični organizaciji prirejati javne protestne shode? Sicer pa se ne čudimo temu eksperimentiranju z ognjem, ker poznamo SLS, ki bi se zvezala tudi s hudicem, samo da dobi v svojo oblast Slovenijo. Čudimo se pa kroni, ki ne vidi, kam vodi njo in državo nova vlada zakona, reda in mira.

jo pravico kaznovati telesno učence ter jim je to pravico priznalo najvišje sodišče. Nemški zakon pa, ki je tudi še v veljavi v Alzaciji in Loreni, ne priznava posamnikom pravice svobodnomiselnosti ter igra vera tam vlogo v vseh javnih aktih in pojavih. Tako stanje, ki je v nasprotju z vsemi načeli svobode, je od največje koristi za kler, ker mu zagotavlja gospodstvo tako v zasebnem kakor v javnem življenju. Naravno je torej, da se alzaški in lorenski kler poslužuje vseh mogočih sredstev, da si ohrani te privilegije.

— In sedaj prihajam k zaključku tega svojega dopisa in k vzroku, ki me je nagнал, da vam ga pošljem. Ko čitam tu v tujini, daleč od svoje domovine, članke in domače vesti, ki jih prinaša »Slovenski Narod« skoraj vsak dan proti klerikalni stranki v Sloveniji, prihajam do neizogibnega zaključka, da je klerikalizem povsod enak. Njegova domovina je povsod, kjer so dani pogoji za njegovo nadvlado. »Ubi bene, ibi patria« — to mu je geslo; domovina in narodnost so mu povsod le sredstvo, ki naj služita njegovim posebnim ciljem. V Alzaciji in Loreni se mu cedé sline po polnih egiptovskih loncih, ki mu jih je nudila Nemčija, pri nas istotako po egiptovskih loncih ki mu jih je nudila pokojna Avstrija. Republikansko Francijo straši z monarhijo, monarhistično Jugoslavijo z republiko. Navidežno načelno si nasprotujeta dve politiki, sta v bistvu enaki. Domovinstvo, narodnost, monarhizem, republikanstvo so klerikalizmu le sredstva, cilj pa mu je vedno in povsod eden in isti, kakor sem ga označil gori in ki je jasen vsakomur, ki zna misliti s svojo glavo. »En Slované cest tout comme chey nons en Alsace et Lorraine, ce qui concerne le clericalisme. Voilà tout!« — bi rekel Francoz. (V Sloveniji je vse, kakor pri nas v Alzaciji in Loreni kar se tiče klerikalizma. To je vse!) In to je vse, kar sem hotel dokazati čitateljem »Slovenskega Naroda« s tem dopisom.

Izpred sodišča.

— Smola in sreča. Delavec Ivan Mandič iz Novevse pri Ljubljani je imel smolo. Šel je 19. junija skozi Vič in se ustavil pod oknom trgovca Janeza Meseca. Odprl je okno, — on sicer trdi, da je bilo okno že odprto, ker ve, da bi v tem slučaju kazeno manjša, in je ukradel iz trgovine vrečo, v katero je naložil za 651 kron sladkorja, za 72 kron cikloze, 31n pol kg masti in kave in pa 250 cigaret. Imel pa je smolo, da je srečal na cesti stražnika in ta radovednež ga je vprašal, kaj nosi v vreči in od kod hodi. Ker mu Mandič seveda ni mogel predložiti nobenih računov, je moral iti z njim na stražnico. Tam so mu vzeli vrečo z blagom in ga shranili v skladišče, njega pa so zaprli, dasi je trdil na vse pretege, da je kupil blago od nekega prijatelja, ki se še ni navedel dajati trgovskih računov. — Pa je imel smolo. — Drugo jutro je pogrešil trgovca Meseca blago. Gotovo ni blago, slavljal tatu in robantil je nad lopovi ves dan. Se isti dan pa je bral v ljubljanskem dnevniku, da je prišla policija nekega Mandiča, kateremu je zaplenila na cesti na Viču vrečo blaga. Htel je mož na policijo, kjer je dobil vse ukradeno blago lepo v vrečo zloženo zopet nazaj. Imel je srečo, da je čital liste. Pred sodiščem se je zagovarjal Mandič, da je napravil to v pijani razpoloženosti, in ker se je dokazalo, da je bil res malo pijan in ker je škoda poravnana, je dobil samo dva meseca težke ječe, tako da je imel zopet srečo.

— Podjeten invalid. Hrovat Adolf, oblihar, doma iz Andritzer pri Gradcu, sedaj Hrovat Peter, ker je prestopil v pravoslavje, no vero, ki Adolfa nima v koledarju svetnikov, invalid, ki pa lahko dela, je ugledal pred invalidskim domom trokolno invalida Alojzja Zagaria, vredno 5000 Din. Ker mu je bilo kolo všeč, je poskusil, kako bi se on vozil z njim po mestu. Toda že pred vratmi je padel v roke stražniku, kar ga je tako razjezilo, da se mu je strgal iz rok z besedami: »Ti smrkolin ne boš mene aretirale. In to ga je spravilo na obtožni klopi. Ker pa se nesreča rada druži z nesrečo, se je ugotovilo med preiskavo, da je ukradel Hrovat tudi ključ od dekliske meščanske šole v Šiški, zakaj ne ve nobeden in tudi on ne pove, in da je po Šiški precej nadležno beračil. In še ena ovraba je prišla. Na Bin, koštno ncdelo je šel mož po starem purgarskem običaju dopoldne k Fajmostru na golaš in je spil tudi par čaš vina. Ker nista bila z natakarcio dosti znana, jo ni hotel srečati v veži je skočil invalid skozi okno na prosto. Imel pa je tudi pri vsej svoji podjetnosti zopet smolo. Pri obravnavi se je zagovarjal invalide Pero, da se je hotel peljati z Zagarijem trokolesom na Bled h kralju, ki bi mu gotovo dal avtomobil. Ker se mu ni mogla dokazati poskušena tatvina trokolesa, je bil obsojen Hrovat radi ključa beračenja in žalitve stražnika na 1 mesec zaporu. Mož je kazen obsedel s preiskovalnim zaporom.

— Tat iz navade. Že večkrat radi tatvine kaznovan Lud. Šuštar je bil obsojen zopet na dve leti težke ječe, ker je ukradel posteljnico Ivanu Gorščiču v Novi vasi listnico, v kateri je bilo precej denarja in pa zlato amerikansko uro, vredno 2000 Din. Njegov znanec Jurij Vinšek pa je to uro po ceni kupil, kljub temu, da bi lahko vedel, da Šuštar uro bržkone ni dobil na pošten način. Obsojen je bil radi udeležbe tatvine na 4 meseca ječe. Ker ima Šuštar več tatvin na vesti bo proglašen pri prvi tudi najmanjši tatvini za tatu, kateremu je prešla tatvina že v navado in pride pred pototno sodišče.

Gospodarstvo.

Gospodarska kriza in obrambena sredstva.

Kaj trgovec ve o večnosti, pravi Bonaventura o Veroniki Deseniški. In prav ima! Bistvo trgovine je naglost in živahnost. Čudovito hitro se izpreminjajo prilike. Res, velike okretnosti je danes treba v kupčiji. Kaj vse smo doživeli v razdobju zadnjih deset let! Gospodarski velikanji so šli v nič. Mogočne gospodarske stavbe so se kar sesedle. Stara bogastva so izgnila čez noč. Nemško gospodarstvo, ki je veljalo za model solidnosti in previdnosti, je zrahljano v svojih temeljih. Poznanci nemških razmer trde, da ni več nekdanjih dalekovidnih vodnikov v gospodarstvu. Mogočna kriza je zajela gospodarstvo v celji Evropi. Najboljše glave iščejo izhoda iz splošne zagate. Zaupanje in vera v trgovino, kupčijski kredit, ki je fundament gospodarskega življenja, je opasno omajen. Vsa stara, po dragih izkušnjah pridobljena modrost ne zaleže. Celotna največja svetovna podjetja s staro tradicijo prihajajo v mučne zadrege in iščejo podpore. Denarni mogotci omahujejo. Svet je izgubil ravnotežje in predurnost. Pregreča želja po hitri obogatitvi je bila po vojski dolgo nevarno godilo, zapeljala je na zdrsla pota mnoge finančne vodnike in privedla do nevarnih drč. Veliki polomi v Avstriji, Nemčiji, Ogrski v gospodarskih podjetjih vseh vrst, v denarstvu, trgovini, industriji so zadnje čase postali tako številni, da so vzbudili zahtevo po državni oblasti. Državna oblast v Avstriji ni mogla več oklevati, preveliki interesi so prišli v igro. Represio zahtevali sedaj proti brezmejni svobodi v Avstriji. Parlament že dolge tedne pripravlja zakon, ki naj uvede vse večjo materialno odgovornost upraviteljev velikih denarnih zavodov, tako voljenih kakor nameščenih. Zahteva se tudi izdatnejše varstvo manjšine v gospodarskih podjetjih, katera so osnovana v obliki delniških družb. Ne gre seveda brez odpora v tem boju, saj se korist zadeva ob korist in tajejo trdno stvari sveta. Ni lahko najti pravo pot iz meteža, ki je nastal po gospodarskih polomih. Čujejo se radikalni glasovi, ki tirjajo take odredbe, katere morda niso slabo mišljene ali bi mogle seči vendar predaleč in napraviti večjo škodo nego korist zadeva ob korist in tajejo trdno strasti, marveč premišljeno in po redu. Dolga leta je res vladala v velikih gospodarskih upravah prevelika svoboda. Dokler so pri tem zadovoljivo izhajali tudi širši krogi občinstva, dokler ni bilo izgub na borzi in izgub na strani prebivalstva, ki je vlagalo prihranke kot vloge v denarne zavode ali kupovalo papirje ter jih hranilo v depozitih pri zavodih, je bila potrpežljivost velika in ni bilo nevolje, čeprav so finančni krmurji in pilotje pogosto ravnali le preobistno in preveč mislili nase. Kritika in odpor sta prišla, ko je zlato dobo lahkinih zaslužkov zamenjala suha doba izgub in nesreč.

Dolga vrsta denarnih zavodov malega in srednjega obsega, nebroj denarnih mešetarjev in barantačev, trgovskih in industrijskih firm je zapadlo gospodarskemu poginu, ko so se začele v Avstriji kazati praktično posledice na veliko zasnovane spekulacije v francoskih frankih, ki je imela svoje ležišče v Berlinu in na Dunaju. Ko je bilo mogoče pregledati veličino izgub, odgovorni faktorji niso mogli mirno gledati nevarnega procesa. Prišlo je do intervencij ob posredovanju vlade, največjih denarnih zavodov, med njimi nacionalne banke, da se zajezi preteča splošna poplava in

zadrži gospodarsko katastrofo. Ta nastop je bil tvegan, vodil pa je vendar do relativnega pomirjenja ob preudarnem sodelovanju novinarstva. Šlo je za največje gospodarske interese. Da se ni posrečilo ustaviti nevarne višre, bi prišla v nevarnost cela skrbno zasnovana sanacija Avstrije. Državnim financam je pretela silna nevarnost, če bi bilo napredovalo gospodarsko uničevanje. Iz teh intervencij vodilnih zavodov je pa nastajala nova opasnost. Grozil je pogin podjetjem srednje velikosti. Moč in bogastvo v redkih rokah ni zadovoljivo pojav ne socialno ne gospodarsko. Tako je prišlo do novega projekta, do osnovanja centralne denarnih zavodov na Dunaju, katera naj bi bila posrednica do centralnega kreditnega vrela, ki ga predstavlja nacionalna banka kot emisijski zavod s svojimi velikimi denarnimi zalozami. Pri tej kreditni posrednici so sodelovala država, poštna hranilnica, vodilni denarni zavodi. Projektirani zavod naj bo hkratu kontrolni in zaupni organ. Poleg tega je začel v Avstriji tudi še v tem pogledu drug režim, da je vlada trda ob izdajanju koncesij za nove denarne zavode ter da kaže trdo roko, kadar odloča o novih emisijskih delnicah. Dunajska borza že dolge mesece ne kaže priaznega lica, promet je oslabil in tendenca je vseskozi obrnjena navzdol. Za trgovanje na borzi za nove papirje skoro ni dobili dovoljenja. Inozemskim vrednostnim papirjem je pot na to borzo, ki je itak po domači borzi dovolj obremenjena, za dalj časa zaprta. Posledice te okoliščnosti seveda občutiva tudi naše denarstvo. Sredi teh nemirnih časov je avstrijska krona ostala mednarodno trdna. Razlika proti švicarski franku izvirja odtod, ker je švicarski frank pridobil blizu 40 tisoč napram denarnemu suverenu — amerikanskemu dolarju.

★ ★ ★

—g Ribarski zakon. »Sl. N.« je objavil pod tem naslovom članek g. inž. agr. Benedikta Wenka, v katerem rekapitulira glavne določbe kranjskega ribarskega zakona z dne 18. avgusta l. 1888 št. 16 kranj. dež. zak. iz l. 1890 ter pristavlja, da se je ta zakon z finančnim zakonom, ki je vstopil v veljavo dne 1. avgusta t. l. razširil na vso Slovenijo. Da ne bo prizadeja javnost napačno poučena, sem primoran ugotoviti, da žal veljavni finančni zakon ni ustregel splošni želji ribarskih krogov po takem razširjenju še dokaj modernega kranjskega rib. zakona, dasi se je s strani poklicanih faktorjev (kmetijskega oddelka bivše pokrajinske uprave in poljeprivrednega ministrstva) stavil tozadevni predlog. Zato se položaj v ribarskopravni oziru za mariborsko oblast ni izpremenil. Želeli pa je z ribarskostrokovnega kakor ribarskogospodarskega stališča, da se ribarstvo tudi v mariborski oblasti uredi po modernih načelih bodisi z enotnim državnim ribarskim zakonom, kojega osnutek leži izdelan že davno pri ministrskem svetu, bodisi z razširjenjem veljavnega kranj. ribarskega zakona. — Dr. Fran Spiller-Muys, rib. ref.

—g XIV. in XV. poročilo Hmeljarskega društva v žalcu. Žatec, čsr. 26. julija 1924. Danes smo vnovič pregledali večino naših nasadov in se prepričali, da je njih stanje večinoma prav zadovoljivo. Vreme je bilo prav spremenljivo. Nekaj je bilo vročih dni in toplejših noči. Dne 22. tm. je bila nevihta z burjo. Od navedenega dneva se je pa zrak ohladil in so noči prav hladne; toplo, mer kaže večkrat le 5 stopinj toplote. Hmelji to ne ugaia in tvarjanje kobil se počasi izvršuje. Sploh je stanje rastlin v enem in istem nasadu prav različno. Takšni nasadi ne bodo dajali toliko pridelka, kot se je pri-

čakovalo. So pa tudi nasadi, ki bodo dajali polno letino. Rahli bi najino topljše dneve in tople noči, da bi samogel ves cvet prehajati v kobilu. Z obriranjem bomo prideli šele koncem avgusta. Upanje na dobro letino je precej ugodno in bo leta precej presegala lansk. Cene za lanski pridelek 3800 do 4000 Kč za 50 kg. Mednarodna konferenca srednjeevropskih hmeljarskih organizacij se bo vršila dne 15. avgusta t. l. v Žatcu. — Savez hmeljarskih društev. — Zalec v Savinski dolini SHS, dne 1. avg. 1924. Večkrat padavine in hladne noči (ca 7 stopinj R) so povzročile, da je hmelj v tvorbi kobil neljubno obital. Temeljita sprememba vremena k boljsemu je potem, takem nujno potrebna. Če se to zgodi, pri delu bomo letos — pri povečani nasejalni plošvi — morda toliko kot lani; v nasprotnem slučaju bo pa letošnji pridelek več ali manj zaostal za lanskim. Če tudi se bo v zgodaj obreznih nasadih obriranje pri celo okrog 15. avgusta, se prične splošno obriranje še le par dni pozneje. — Društvo no vodstvo.

—g Turško gospodarstvo. Turška vlada se trudi, da bi ustvarila in dvignila do bro gospodarstvo po vseh pokrajinah. Na otoku Kurš-Adasi so nasadili v ogromni množini tobaka in letošnji prvi pridelek je precej dober. Neka turška družba prične graditi železnico Samsun-Čeharšembe in Samsun-Alaçam. Dolgost teh novih črt znaša 150 km in imajo namen pomagati gospodarstvu v plodonosni pokrajini.

—g Največji trust za žito. V Chicagu se izvrši fuzija petih največjih podjetij, ki kupčujejo z ameriškim žitom. Združijo se 5000 kmetijskih združenj. To bo ogromen trust s kapitalom 40 milijonov dolarjev.

—g Rusija reorganizira svojo mornarico. Po zadnjih poročilih iz Moskve namerava Rusija v prvi vrsti reorganizirati svojo mornarico v Črnem morju. Zgradijo se najmodernejša ladje po vseh vojnih preizkušnjah. Tudi mornarica v Baltičkem morju se reorganizira, tako da se bo Rusija s svojo mornarico začela bližati velenj. Ukazana je konstrukcija štirih modernih dragounghov, šest križark, 24 torpedovk in več podmornikov in manjših ladij. Izdelajo se tudi nova pomorska letala.

—g Nemška avtomobilska industrija. Iz Mannheima poročajo, da beleži Benz, Gesselschaft, ki deluje zopet skupno s družbo za Daimlerjeve motorje za preteklo poslovno leto čisti dobiček 39.671 milijonov mark. Dobitek se prenese v račune prihodnjega leta. Dividenda se ne izplača. (lani 300%).

—g Japonci zvišujejo carino na luksusne predmete. Japonski zakon, ki določa 100% povisek na carino za luksusno blago, se v kratkem objavi. S poklicane japonske strani se povdaja, da ni izdan ta zakon morda v svrhu varstva japonske industrije ali pomnožitve carinskih dohodkov, marveč samo v svrhu omejitve vporabljanja luksusnih predmetov.

—g Nova trgovska pogodba med Nemčijo in Španijo. Nemški listi beležijo z zadovoljstvom, da se je končno izvršila španjolsko-nemška pogodba, ki stopi v veljavo 1. avgusta. Nemčija si je želela priboriti za svoj promet najboljše pogoje. Sedaj se izdeluje v Španiji načrt za ustanovitev velikega trsta v kovinski industriji. Pri tej kakor tudi v drugih industrijah sprejemajo Španci nemške ponudbe in tako se napoveduje velika nemška udeležba v bodočem industrijskem udejstvanju v Španiji.

—g Oddeja izdelovanja bluz za orožnike. Pri komandi 8. žandarmerijskega polka v Ljubljani se vrši 13. avgusta druga ožja ustmena licitacija radi izdelave bluz za orožnike v količini do 50.000 Din iz države dobavljenega sukna, event. tudi ostalega blaga, potrebnih, če se te licitacije udeležijo vsaj štirje interesi. Natančni v smislu zakona sestavljeni pogoji so interesentom najpozneje do 12. avgusta t. l. med uradnimi urami na vpogled v pisarni po veljstva 8. žandarmerijskega polka v Ljubljani. Bleivnoisova cesta št. 3, pridružje, desno. Nujno potrebno je, da se interesi, sentje že preje informirajo in da si pravčasno preskrbe potrebne dokumente. Legitimiranje s čisto navadnim starim obrtnim listom ne zadostuje. Dajanje pojasnil itd. na dan licitacije je izključeno.

Nočno lekarniško službo imajo:

G. Piccoli, Dunajska cesta.
A. Bakarčič, Karlovska cesta.

To in ono.

Napisal T. ž.

V Makedoniji.

Zvečer ob 10. sem odpotoval z brzovlakom iz Beograda v 452 km oddaljeno Skoplje. Prijazni sprevodnik dal nama je, bila sva dva, kupé, kjer sva si primerno uredila za dolgo pot. V Topčideru sva zadremala, vzbudila sva se blizu Niša. V Nišu na postajni restavraciji sva vžila dobro kavo z maslenim kruhom. Po triletnem odmoru se je vožnja nadaljevala in vlak je pihal z veliko brzino mimo Leskovca, Džep, Vranjske Banje, Kumanova, opoldne smo bili v Skoplju.

Tu treba čakati na vlak do ene pol. noči. Dovolj časa, da si človek ogleda mesto in poskuša makedonska jedila. Na turške čase spominja mesto, ki se razprostira na obeh straneh Vardarja. Proti postaji je več precej lepih hotelov, ta desna stran je obljubena večinoma s pravoslavci, na levi strani pa so mohamedanci s svojimi mešajami. Slednji so imeli baš praznike, bilo je meseca maja, zato pa se je gnetlo okoli možej polno občinstva. Ubožne žene in otroci so stali pred možej in prihajajoče bogatejšje mohamedanske vernike prosili miloščine. Delili so navadno po pol dinarja, samo ako je bil kak otrok simpatičnejši, je dobil več. Neko malo deklico, okrog 10 let staro, lepe rasti in krasnega obračka, so prihajajoči z zanimanjem ogledovali in malo krasotica je dobivala darila tudi do 5 dinarjev. Grdo so jo gledali drugi otroci in v neopazovanem trenutku jo je marsikateri sunil v hrbet ali v prsi. Med mohamedanci sem videl mnogo krepko zraščanih mož s ponosno hojo. Zvečer so imeli gledališče. Predstavljal se je »Kostana«. Kakor mi je nekdo zatrdil, je ta »Kostana« se živa in je vsa igra vzeta iz resničnega življenja. Kostana je bila izborna pevka in Vujo, sin bogatega Srba, se je zaljubil v njo. Oče je nasprotno, končno pa je sam obiskal čiganskno tolpo v gozdu. Kostana mu je prepevala tako dolgo, da je bil starec ves iz sebe in ji je daroval več zlatnikov. Sin ni odnehal, oče je v jezi streljal nanj. Da bo konec prepira in nemira, je načelnik občin prisilil Kostana, da se je poročila z nekim ciganom....

Okrog polnoči je odšel vlak

proti Ohridu.

Ta železnica ima samo 60 cm široki tir. Napravili so jo Nemci. Vagoni so mali, oz. ki in pomanjkljivo opremljeni. Z ne baš prijetnim občutkom sem sedel v vlak, v katerem mi je bilo prebiti celih 24 ur. Pravili so mi, da včasih skoči s tira stroj ali kak voz. Stroji so iz Nemčije, močni, po sebnih konstrukcijah in vozijo precej naglo tudi navzgor. Odpotovali smo ob 2. popoldni. Povabili so me v svoj voz orožniki, ker je bilo v drugih natlačeno makedonskega ljudstva. Na spanje ni bilo misliti. Orožniki so govorili o raznih rešeh, posebno pa so se zapletli v razgovor o kačkah in njihovem delovanju. Govorili so lepo razločno, tako da sem prav lahko sledil njihovemu pripovedovanju. Orožniki so bili sami Makedonci. Vlak vozi počasi do 12 km na uro, a prevozi ima do Ohrida 234 km. Od Skopja se vzpenja po časi do Gijumčina, potem vija hitreje do Tetova. Od Tetova do Gostivarja vodi ravna cesta blizu Vardarja. Tetovska dolina je precej široka, na obeh straneh se dviga do 1500 m visoko hribovje, popolnoma golo. Nobena trava ne raste na njem. Nepriljetno dirne potnika ta goličava in misli si, koliko bogastva bi bilo lahko tu, toda Turki so uničili gozdove, dež je spral zemljo s hribov in trebalo bi kdove koliko napornega dela tekot desetletij, da bi začela izginjati goličava. Od Gostivarja se železnica počasi vzdiguje premagujoč vedno večje strmine. Od Zitanice se prične serpentine. Vozimo se počasi, vedno višje in gledamo pod seboj progo, ki se vije kot kača preko pobočja. Slednjič prispemo na sedlo, postaja Bikovik. Višine okoli 1600 metrov. Od tu se vije železnica proti Kičevo. Sedem postaj, vedno navzdol. Mesto leži na podnožju gore. Od tu gre železnica malo časa po ravnini, potem se zopet vzpenja do postaje Preseka na približno enaki višini z Bikovikom. Pod Preseko se je vlak ustavil. Kaj je bilo? Neki voz je skočil s tira. Hitro dvigala, ki so pri rokah, in voz je

sopet na mestu in vozimo se dalje proti Ohridskemu jezeru. V Podmolju se železnica razsvetli, ena proga teče proti Ohridu, druga pa proti Strugi. Pozno v noč sem došel v Strugo, staro mesto s 4000 prebivalci. Za časa turškega gospodarstva je bila v Strugi spodnja bolgarska gimnazija. Radi šolstva je to še vedno nekaj »bugarskega«, ki pa pozablja na nekdanje čase in da bi se zavarovali proti vsaki nevarnosti, se vspejujejo v radikalno stranko. Mesto je na severni strani Ohridskega jezera, iz katerega teče Crni Drim. Jezero kakor struga crnega Drima leži višje nego mesto Struga in vse ozemlje nad 10.000 ha je močvirje, kjer so prava gnezda za komarje, ki razširjajo malarijo. Beograjska vlada je vstanovila na otoku v reki Drimu malarično stanico. Vodja te stanice je angleški bakteriolog dr. Temer. Neki inženir je izdelal načrt, kako bi se to močvirje osušilo. Ohridsko jezero meri 278 km², skozi jezero teče Crni Drim, ki izvira blizu samostana Sv. Nauma ter se izteka pri Strugi. Voda je čista kot kristal. Cela Struga plje voda jezera. Plemenite ribe so v njej in sicer v taki množini, da bi se lahko pošlele po vsej Jugoslaviji, ako bi bila naša prometna sredstva ugodna. 17 vrst rib je v jezeru. Imenujejo se: letica, kresnica, čista riba, koran, postava, belvica, mrena, jegulja, pičica, klen, šaran, gruncer, skobolj, moranec, plašica, skobust in aljuncer. Jegulje so izredno velike in mastne. Za osušitev struž, kega polja je preračunjenih 12 milijonov dinarjev. Pogobila bi se struga Crnega Drima za 1 meter pri istoku in v tem razmerju 12 km na daleč. Jezero bi se zmanjšalo za okrog 50 km². Pravijo, da je jezero 800 m globoko. Ohrid šteje 20 do 25.000 ljudi, leži pod položnim hribom na zapadni strani pa meji zelo strmo na jezero. Na hribu je razvalina gradu ohridskih paž, ogromna skoraj 12 km dolga. Hiše so take kot v Strugi, napravljene po enem slogu, navadno pletene in ometane z malto, pri tleh pa iz opeke, osušene na soncu, sidane so le redke. Samo šole, vladikovina in nekatere druge stavbe so lepše. Pri vzhodu v mesto nam pravljaja sedaj neki Amerikane modernozgradbo. Tudi luka je zelo primitivna in še to so napravili Nemci. Po jezeru plove edino mali motorni čamac na bencin z imenom »Kraljević Marko«, ki je last nekoga Rusa. Ribiške ladjice so kar navadno zbite z desk. Mohamedanci imajo najlepša zemljišča, milne itd., kar so si svojčas z lahko odkupili od kristjanov.

SV. NAUM.

Nad vse krasen je izlet k Sv. Naumu, ki leži na južni strani Ohridskega jezera, pri izlizu Crnega Drima. Sv. Naum je obilno samostansko poslopje z obsežnim gozdom, spodarstvom. Sedizano na strmi skali nad jezerom. Velik del samostana je bil porušen v vojni, v njem so bili za časa vojne Francozi, na levi strani proti Podgradu so bili Avstrijci, na desni pa Bolgari, ki so ga oboji obstreljevali. Cerkvica na sredni samostana z grobom Sv. Nauma je ostala nepoškodovana. Sv. Naum je bil učenec Sv. Cirila in Metoda. V cerkvi so različne slike, seveda tudi Sv. Cirila in Metoda, na vseh stikah so grški napis. Pri vzhodu nad samostanskim portalom je naslikan kmetič z drevesom, v katero sta vprežena vol in medved. Vladika dr. Nikolaj iz Ohrida, ki je bil tudi z nami pri Sv. Naumu, mi je pravil, da je bil medved kmetu pojedel vola, zato pa je Sv. Naum ukazal medvedu, da mora kmetu služiti dve leti in medved je izvrševal vsa najtežja dela, po odsluženju dobi pa se je vrnil v svoj breg. Četrte ure proti vzhodu izvira Crni Drim. Na senožeti pod izviro sem videl neizmerno število želv. Četrte ure proti zapadu je monastir, kjer je živel Sv. Naum, to so štirje zidovi ok jezeru in na tem prostoru izvira izpod skale bister studenec. Tam je sedaj meja med Jugoslavijo in Albanijo. Albanci zahtevajo, da bi se meja raztegnila do izliza Drima tako da bi Sv. Naum pripadel Albaniji. Ljudstvo, ki živi po vseh okrog Sv. Nauma, se vse odločno upira tej albanski nameri in neki pop mi je zatrdil, da so krlvi albanske zahteve pravzaprav Angleži, katerim so Albanci odstopili ribji lov v Ohridskem jezeru, spadajoč v albansko sfero.

Inserirajte v „Slov. Narodu“!

Fedor Ljubov:

Zueri.

(Nadaljevanje.)

O izobizju v majhni Tatjanini vili že davno ni bilo ne sluha ne duha. Vendar pa je bilo znosno. Tu in tam se je pojavil mesečnik, ki je prinesel za fantastično ceno kako malenkost. Prinašal je skrito pod obleko, kar so mu ponudili na prodaj kmetje iz okolice, zakaj boljšešviška kontrola je bila zelo stroga.

Fedor Ivanovič in Tatjana sta imela nekaj denarja. S svojih gostovanj, na katerih sem jo spremljal, sta bila prinesla več tisočakov, in bila sta dovolj pametna, da nista menjala bankovcev, niti jih naložila v banko, marveč jih shranila doma v omaro, da bi si mogla v slučaju potrebe za razmeroma znatno vsoto, ki je še preostala, kupiti na kmetih vsaj kako malenkost.

Fedor Ivanovič je bil tudi na tem polju čuden stiskač, ki je že v mirnem času vedno trdil, da človek nikoli ne sme zaupati vsega tujim ljudem, ker ne more vedeti, kaj ga še čaka.

Tako je ležal denar v stenski omari in razen mene ter obeh Bagovih ni vedela živa duša zanj.

Pri tem prepovedanem zakladu se je začela vsa nesreča.

Vse bančno premoženje je bilo že davno zaplenjeno. Boljševiki so izdali dekret, ki je zahteval v imenu ruskega naroda... kmetov in vojakov... odajati privatne lastnine.

Tudi Fedor Ivanovič je čital ta dekret. Smejal se je. Svaril sem ga, in Tatjana Bagova je drhtela.

Boljševiška kontrola je bila na potu. Bele noči v vili so mi postale neznosna muka. Imel sem nem občutek, da se pripravljata strašno zlo, toda ni bilo moči, da prerežem zaveso med menoj in Bagovimi, ker sem vedno iznova mislil sam pri sebi, da bo znamenita Tatjana, ki sem ji bil dolžan toliko hvaležnosti in ki jo je svet nekoč tako občudoval, morala iskati nekega lepega dne zaslonbe pri meni.

Tatjana pa je bila zaljubljena vanj, kakor on vanjo... in zato je bila slepa.

Če je sedel Fedor Ivanovič tiste noči na balkonu in igral pri odprtih oknih svojo opero, me je zagrabila nenkrat groza za vrat ter me stiskala z železnimi prsti in Olga Mihajlovna je šklepetala z zobmi od strahu.

Nekoč so prišli, morali so priti.

Toda Fedor Ivanovič se je smejal in igral dalje.

Tisk je bil pod najstrožjo cenzuro. Že davno so bile vse listovine v bolj-

ševiskih rokah. Ljudje so brali le to, kar je ugaialo ljudskim komisarijem. Vse drugo je bilo prepovedano priobčevati. In po teh poročilih je šlo vse kakor namazano. Ali od ušesa do ušesa je nosila ljudska govornica iz Petrograda grozote in strahovitosti tja do tihega domovja pevke v Gatčini.

Čitali smo takrat francoski roman iz velike revolucije, knjigo, ki jo je bila prinesla Tatjana iz Pariza, in nahajali smo v nji opoj razuzdane groze.

V romanu je bila opisana vila nekega pesnika v Louveciennes, ki je živel tik pod sekro giljotina v miru in zadovoljstvu, dokler ga ni poklicala ljubezen in ura njegove usode v Pariz... in pravim vam... vsi trije smo se primerjali v duhu njemu in to je nas zabavalo.

Saj veste, človek, zlasti je umetniško navdahnjen, je čudno bitje. Draži ga vse, kar je groznega. Va banque s smrtno lahko postane zanj v gotovih razmerah senzacionalen trenutek.

Tako je bilo takrat tudi z nami v tisti vili v Gatčini. Noč za nočjo smo pričakovali, da nas posetijo rdeči gardisti. Drhteli smo v mislih vsi trije pred tem dogodkom in smo si mislili med seboj, da se v gotovem smislu veselimo tega.

Bil je dih pod krvnikovo roko, o katerem je govoril nekoč, če se prav spominjam, neki nemški pesnik. Čisto gotovo sem slišal nekoč o tem v nekem berlinskem gledališču.

»Res je.«

Napitil sem se torej tisti večer iz Petrograda in sem prispel v vilo.

Sprejela sta me s šalo:

Ali ste videli? ali pa: Vendar jih niste privedli kar s seboj?

In sem odgovoril:

So že naročeni. Kaj jih še ni bilo tu? Bilo je grozno. To je bil začetek norosti. Histeričnosti, vam pravim, ki more izvirati samo iz razkroja najfinjših možganskih delcev kot posledice dolgega trpinčenja... ne mislim tega psihološko, ne, to, kar mislim, je več, je finejšje...

Živel smo na ognjeniku in v nasprotju s kmeti iz Torre in Bosco smo vedeli to.

Toda usoda se bliža vedno takrat, kadar človek ne misli nanjo.

Bele noči, v katerih je Fedor Ivanovič igral svojo opero, dočim so bila okna odprta in smo poslušali z enim očesom njegovo muziko, z drugim pa še bolj budno lovili korake rdečih gardistov, so potekale, ne da bi potrkala surova roka na vrata in zahtevala, naj

ji odpremo. Že so postajale noči zopet temne in poletje se je bližalo koncu. Fedor Ivanovič in Tatjana sta se pečala zelo resno z mislijo, da bi se povrnila v mesto, dasi sem jima odločno odsvetoval. Naslikal sem jima odtodno življenje ter ju svaril. Zdelo se je vse zaman. Resno sem se razjezil. Nič ni pomagalo.

Jutri se preseliva, je dejal Fedor Ivanovič.

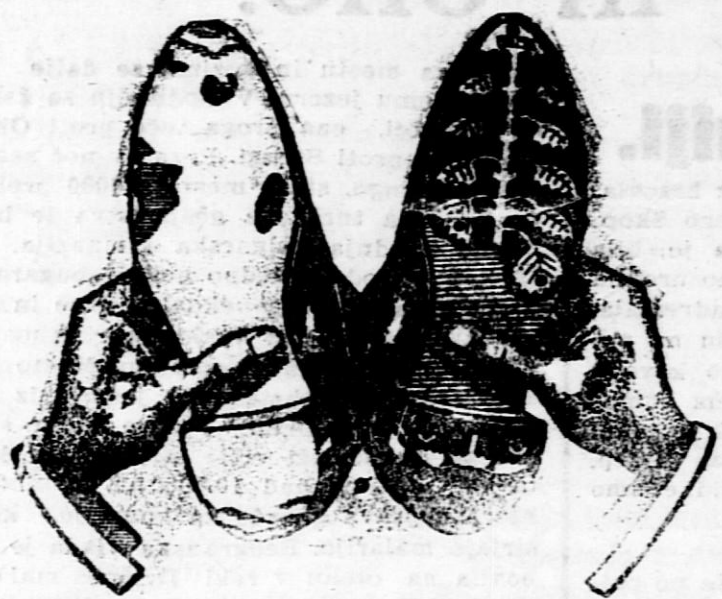
Toda zaman sem čakal, da me posejita v Petrogradu.

Sele čez štirinajst dni sem prišel zopet v Gatčino.

Vile nisem mogel več spoznati. Bila je oropana. Hodil sem po sobah, ki so mi bile tako mile, kakor po razvalinah, ki jih je zapustil potres v Messini od nekega gradu. Tako približno je bilo tudi tu.

Žive duše ni bilo nikjer. Nikogar. Ki bi mi mogel povedati, kaj se je zgodilo. Kolikor je bilo v okolici še ljudi, so se poskrili v strahu v svoja zavetišča, zakaj boljšešviška kontrolna komisija je temeljito opravila svoj posel.

Vstopil sem v sobo s stensko omario. Vrat ni bilo več in globoka odprtina, črna in prazna, mi je zijala nasproti kakor razpoka v lavi, ki lo je zarezal uničujoči element razbrzdanih prirodnih sil.

Pazite na razliko

med kožnimi potplati in Palma Kaučuk potplati in petami. Prednosti proti kožnim potplati so večja trajnost in vzdržljivost čevljev, elastična in ugodna hoja, ter nizka cena.

Zahtevajte edino le »Palma«.

„Color“,
najboljša, neškodljiva BAR-
VA ZA LASE.
Glavna zaloge drogerija A.
KANC, Ljubljana. — Raz-
pošilja tudi po pošti. 2922

Aranžer

z večletno prakso, ki aranžira tudi
na mednarodnih velesojih, išče
aranžerska dela za IV.
Ljub. velesoj. Cenj. po-
nudbe pod »Perfektini aranžer-
4827« na upravo Slov. Naroda.

**Pisemski
papir
priporoča**
Narodna knjigarna.

Inserirajte v „Slov. Narodu“

Arnošt Ney, dioničko društvo, Zagreb, Boškovičeva 40.

Krojači, pozor!

Javljamo, da je naša nova jesenska in zimska kolekcija v pripravi.

Poznana je vsakemu krojaču naša nedosegljiva izbira

sukna in pritliklin

Cene osobito prikladne.

Cene osobito prikladne.

Kolekcije pošiljamo resnim reflektantom, izključno krojačem brezplačno.

Naročite potom dopisnice.

Naročite potom dopisnice.

4791

Arnošt Ney d. d.

— KR. DVOVRSKI — DOBROVAŽI —
STOCK COGNAC MEDICINAL DO SLAV POŽEGA
STOCK
ČOKOLADA I BONBONI
COGNAC MEDICINAL
JAMAICA RUM
CHINA ČAJ

MARNA „STOCK“ JAMČI ZA NAJBOLJU KVALITATIVNO ROBLO! 4870

4873

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem
in znanec žalostno vest, da je naša nadvse ljubljena in
skrbna soproga, mama, stara mama, tašča in teta, gospa

Marija Stopar, vdova Jelenc (vulgo Gričar)
posestnica

danes, 30. t. m. ob 9. dopoldne v 63. letu po kratki, mučni
bolezni, previdena s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspala.
Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 1. avgusta t. l.
ob 15. popoldne iz hiše žalosti, Celovška cesta št. 63 na
pokopališče k Sv. Križu.

Vsem, ki so pokojnico poznali, jo priporočamo v blag
spomin.

Sp. Šiška, dne 30. julija 1924.

Ant. Stopar, soprog. — Jožo Jelenc, sin. — Anica Jelenc,
Tončka Felber roj. Jelenc, hčere. — Pepca Jelenc roj. Malgaj,
sinaha. — Leo Felber, zet. — Lea, Mirica, vnukinja.

Za odgovore uprave
naj se priloži
1 dinar. Plačuje se
vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 para. — Najmanjše
pa Din 5.—

Službe

Dekle,

snažna, zdrava, stara do
20 let — se sprejme ta-
koj za lahko hišno delo
v boljšo hišo. — Naslov
pove uprava »Slov. Na-
roda«. 4872

Službo

želi spremeniti samosto-
jen izrazovalec vzorcev
(Schnittmacher). — Po-
nudbe pod »Vesten/4885«
na upravo »Slovenskega
Naroda«.

Ljubljanski veletrgovci
manufakturne stroje —
išče vpeljane, strogo
solidnega
potnika.
Ponudbe pod »Manufak-
tura/4889« na upravo »Slov.
Naroda«.

Lep postranski zaslužek

se nudi potnikom in
krajevnim zastop-
nikom, ki bi hoteli pre-
zeti tudi še zastopstvo
ugledne ljubljanske tvr-
dke. — Pisemne ponudbe
z opisom dosedanjega
službovanja in z natanč-
no navedbo, katere tvr-
dke in stroje sedaj zastop-
pajo, je poslati na upravo
»Slov. Naroda« pod »Lep
postranski zaslužek/4820«.

**Sprejem čevljar-
skega pomočnika**
za fino delo. — Anton
Logar, Ljubljana, Dalma-
tinova ulica 7. 4862

Služba občinskega tajnika

je razpisana v občini St.
Vid na Cerknico. Kdor
želi prevzeti to mesto,
naj se oglasi v tamkajšnji
pisarni, in sicer najkasne-
je do 10. avgusta t. l. —
Plača po dogovoru. 4834

Prodaj

Moška obleka,
dobro ohranjena — se
proda. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 4869

Osební avto,
štiri sedeži, v najboljšem
stanju, se ceno prodaja. —
Jos. Puh, Gradaška ulica
št. 22. 4802

Foto-aparat

9 x 12 s potrebščinami
prodaj za 750.— Din.
— Jevšek, hotel »Unio-
n« soba 41. 4886

Ceno se prodaja pes
(angleški cizor) čiste
pasme, dober čuvaj, lo-
vec in tudi dresiran. —
Ponudbe pod »Stano-
vanje/4879« na upravo
»Slov. Naroda«. 4878

Kupim

Motorno kolo

s priklopnim sedezem —
»Indian«, »Harley-David-
son«, »Rex« ali »Tri-
umf« zadnjega tipa, sa-
mo zelo dobro ohranje-
no — kupim. — Ponud-
be z natančnim popisom
na upravo »Slov. Naroda«
pod »Motorno kolo
4884«.

Fabrikantje,

trgovci, veleposredniki!
Nudi se Vam prilika, da
kupite ameriškega čis-
tokravnega psa za ču-
vaja ali osebno obrambo.
Pes je 14 mesecev star,
visok, izvanredno hud in
zvest ter deloma tudi
dresiran. — Cenj. ponud-
be pod »Radi preselitve
4752« na upravo »Slov.
Naroda«.

Stanovanja

Stanovanje

(soba in pritlikline) dobi
dotični, ki plača najem-
nino za dve leti naprej.
— Ponudbe pod »Stano-
vanje/4879« na upravo
»Slov. Naroda«. 4877

Na stanovanje
in hrano se sprejme gos-
pod. — Ambrožev trg 1
(gostilna). 4887

**Odda se lepa
mesečna soba**
za gospoda — s 1. avgu-
stom. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 4880

Nepremičnine

Trgovska hiša

z dvema lokaloma v me-
stu — se prodaja. — Cenj.
ponudbe pod »Trgovska
hiša/4789« na upravo »Slov.
Naroda«.

Hiša,

pripravna za vsako obrt,
tudi za trgovino, na le-
pem prostoru tik železni-
ške postaje, s pol orala
zemlje — se takoj pro-
da. — Lastnik Franc
Fuhrman, Poljčane. 4882

Razno

Na hrano

se sprejme gospod (go-
spodična). — Naslov po-
ve uprava »Slovenskega
Naroda«. 4877

Ivan Seliškar,
strokovni urar
Ljubljana, Tržaška c. 8
4808

**Vsakovrstna
ročna dela**

vzajem v komisijko
razprodajo v moji fili-
jalki na Bledu. — Naro-
čila je poslati na »Ate-
lje ročnih del« — Nika
Zipser, Kranj. Telefon
št. 31. 3774

**Zaloga klavirjev
in pianinov**

najboljših tovarov Bő-
senderfer, Czapska, Ehr-
bar, Höhl, Schweigho-
fer, Originär Stügel itd.
Tudi na obroke! — Jeri-
ca Hubad, roj. Dolenc.

**Prostovoljna
javna dražba**

se vrši dne 6. avgusta t. l.
ob devetih popoldne v
Ljubljani, Zvonarska uli-
ca št. 1. Prodajalo se bo
15 različnih motorjev
(motosiklov) novih in že
rabljenih, več dvokoles in
motorčkov za montiranje
na navadna kolesa, 16
šivalnih strojev za šivilje,
krojače in čevljarje, 3 pi-
salni stroji, več otroških
vozičkov, 4 avtomobili, 2
stružnice za železo, pri-
pravne za male mehanika.
2 električna motorja
itd. 4783

Dr. Ivan Pintar
ne ordinira od 1.
avgusta do 16. av-
gusta 1924.

SAMO

pravi pateti-
rani Maršnerovi
šumeči limonad-
ni bonboni so
najboljši za želo,
dobijo se povsod.

Tovarniška zaloge
Josip Vitek
Ljubljana, Krekov trg 8

IVAN ZAROTNIK LJUBLJANA
Dunajska cesta 46
Telefon 379 mestni tesarski mojster Telefon 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za pa-
lače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla,
stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.
Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

Dober dan!

Ali že veste najnovejšo?

Tvrda 3934

A. Šinkovec nasl.

je ravnokar dobila novo
pošiljatev potrebščin za
dame in gospode po iz-
redno nizkih cenah.

Pisalni stroji, potrebščine
mehanična delavnica
(popravljalnica)
L. BARAGA, Ljubljana,
Selenburgova ulica 6-

STEZNIKE

(moderco)

po životni meri priporoča

Ana Hutter

Dunajska cesta 6-II
v hiši lekarne Piccoli.

Vabilo

občnemu zboru

Posojilnice za Bled in okolico
r. z. z. n. z.

na dan 16. avgusta 1924
ob pol 21. zvečer v go-
stilni Zrimec.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nad-
zorstva.
2. Odobritev rač. zaključka
za leto 1923.
3. Volitev načelstva in nad-
zorstva.
4. Sprememba pravil.
5. Raznotherosti.

Opomba: Ako bi ta zbor
ob določen uri ne bil sklepčen,
začel se bo pol ure pozneje drugi
občni zbor, ki sme brezpozorno
sklepiti.

Bled, 1. avgusta 1924.

4883 Načelstvo.

Kdor se zanima za 4871
izvoz
svojih izdelkov v SOLUN, naj vpošlje oferte in pogoje
na upravo Slovenskega Naroda pod šifro „SOLUN-4871“.

Naznanilo.

Podpisani vljudno naznanjam p. n. odjemalcem, kakor cenj.
občinstvu, da sem prevzel staroznano

pekarijo Potočnik, Sv. Petra c. 5.
4874 **IVAN JAKIN, pek. mojster.**

Modna manufakturna trgovina

Janko Češnik

Lingarjeva u. — Ljubljana — Stritarjeva u.

prodaja

vsled preida letne sezije svojo ostalo

zalogo po jako znatno znižani ceni. 4496

Štev. 1111/1924. 4835

Mestno županstvo Kočevje

razpisuje službo

obratovodje

na mestni elektrarni in vodovodu.

Obratovodja mora biti zmožen vseh elektro-teh-
ničnih del. Upoznan mora biti z montiranjem in od-
montiranjem električnih napeljav. Izkušen mora biti na
vsa strojna dela v električni centrali, katere pogon se
vrši deloma po vodni turbini, deloma z Dieslovimi
motorji in akumulatorno baterijo. Vešč in upoznan mora
biti z vsemi administrativnimi posli, ki se tičejo elektrarne.

Vešč mora biti slovenskega jezika v govoru in
pisavi, kakor tudi nemškega. Starost ne preko 40 let.
Plača po načinu državnih nameščencev. Prosto
stanovanje, kurjava ter uporaba vrta.

Prošnje je vlagati do 15. avgusta 1924, katerim
je priložiti popis dosedanjega službovanja, izpričevala
in staviti reference.

Mestno županstvo Kočevje, 28. julija 1924.

Zupan: **Ivan Novak, l. r.**

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVE Din 18,300.000.—

∴ Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje ∴

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

POPRUZNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:

Konjice
Moča - Dravograd